СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 6.59, 19.03, 12.04;
Віцебск — 6.49, 18.53, 12.04;
Магілёў — 6.48, 18.52, 12.04;
Гомель — 6.47, 18.47, 12.00;
Гродна — 7.16, 19.16, 12.00;
Брэст — 7.15, 19.19, 12.04.
МЕСЯЦ:
Апошняя квадра
19 верасня
ІМЯНІНЫ:
Сямёна, Юльяна, Хведара.

ЗВЯЗДА

25 верасня 1992 г. пятніца, № 193 (21971)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

«ПЕСНЯРЫ» АСІРАЦЕЛІ...

Згодна з паведамленнямі з крыніц, якія заслугоўваюць даверу, працягваюцца персанальныя перамяшчэнні ў калектывах беларускай поп-музыкі.

Так, вакаліст «Песняроў» Валерый Дайнека пакінуў «свой» дзяржаўны ансамбль і перамясціўся ў не менш дзяржаўны канцэртны аркестр Беларусі М. Фінберга. Туды ж, і таксама салістам, залічаны і «наш чалавек у Сопаце» — Андрэй Хлястоў, з чым мы яго сардэчна і віншуем.

РІД.

ФЕРМЕРЫ Ў РАСАХ

ВІЦЕБСК. Нярэдка злыя языкі папракаюць служыцеляў царквы ў паразітызме. Маўляў, памахаў кадзілам, адслужыў службу ў царкве — ўсёй работы. А хлеб надзённы, без якога ў адрозненне ад хлеба духоўнага, не абысціся, няхай другія вырошчваюць?

У корані абверглі папулярны пункт гледжання свяшчэннікі Свята-Пакроўскага кафедральнага сабора. З гэтага сезона яны пачалі абслугоўваць 25 гектараў лесу, сенакосаў і пашаў. Усё лета яны частаваліся свежымі дарамі прыроды: памідорамі, цыбуляй, агуркамі, іншай агароднінай. Зараз усе сілы сканцэнтраваны на ўборцы бульбы.

Надзел зямлі размешчаны параўнаўча недалёка ад Віцебска побач з закінутай, паміраючай вёскай. Можа хоць свяшчэннаслужыцелі не дадуць ёй канчаткова зачахнуць?

На алкаголь і тытунь —манаполія?

Відаць, нялёгкая часіна чакае тых, хто прызвычаіўся пахмяляцца ўжо з самага рання, робячы гэта замест ранішняй гімнастыкі...

Па звестках, якія наш карэспандэнт атрымаў у Дэпартаменце цэн, зноў рыхтуецца дзяржаўная манаполія на гандаль гарэлачнымі і тытунёвымі вырабамі (зрэшты, трэцімі ў гэтым спісе сталі каляровыя металы, якія, вядома, шырокую грамадскасць хвалююць значна менш).

Прычым мяркуецца, што тую алкагольна-зеллевую наяўнасць, якая маецца ў камерцыйных кіёсках і крамах, дазволяць рэалізаваць.

Аб падрабязнасцях — у наступных нумарах.

ЕСЦЬ СТЫМУЛ!

ТАЛАЧЫН. (Т. Махтадуй). Сёлетняй восенню з вялікай ахвотай едуць вучні школ раёна на сельскагаспадарчыя работы. На калгасных палетках яны адбываюць не прымусоўку, а працуюць да сёмага поту. Асаблівую руплівасць дзеці праяўляюць на падыманні лёну — работа гэта добра аплачваецца. У той жа дзень яны атрымліваюць разлік. І не якія-небудзь капейкі, а па некалькі соцень выдаецца кожнаму на рукі.

Стымул вялікі. Ніхто не застаецца дома нават у дрэннае надвор'е. Кожны імкнецца зарабіць сабе на модную вопратку і на кішэнныя расходы. Даўно трэба было адмовіцца ад эксплуатацыі дармавой дзіцячай працы, тады б і вынікі працоўнага выхавання школьнікаў былі іншымі.

Указ Ельцына, які ашаламляе...

Менавіта гэтыя словы былі сказаны Дзяржаўным сакратаром па справах СНД У. Заламаем, які разам з начальнікам рэспубліканскага Дэпартамента цэн У. Міхасёвым паехаў у Маскву «ўломліваць» Я. Гайдара. Як зразумела ўжо, размова ідзе аб вядомым указе Ельцына наконт цэн на энергарэсурсы. Ну, а візіт у Маскву звязаны з тым, каб нагадаць расійскаму ўраду аб заключаным сёлета міжурадавым пагадненні па ўзаемных пастаўках і, вядома ж, дабіцца дамоўленасці аб пэўных, несумненна, больш мяккіх для нас цэнавых умовах.

Аднак што ж уяўляе сабой гэты самы ашаламляльны ўказ, які, між іншым, датычыцца непасрэдна кожнага з нас, нашага заўтрашняга дабрабыту, дастатку?

Рэдакцыі ўдалося раздабыць яго ксеракопію. Ужо самае павярхоўнае знаёмства з ім пераконвае: нас чакаюць нялёгкія часы. Як паведамлялася ўжо, ва ўказе ўстаноўлена мінімальная цана на адпускаемую нафтаздабытчыкамі нафту — 4 тысячы рублёў за тону. Максімальная цана не абмяжоўваецца. У расійскім друку гаварылася таксама аб тым, што цэны на нафту і нафтапрадукты быццам бы будуць стрымлівацца рознымі абмежавальнымі мерамі — рэнтабельнасцю і г. д. Аднак гэта толькі спроба выдаць жадаемае за рэчаіснае: на самой справе ўсё будзе залежаць ад добрай волі нафтаздабытчыкаў, у тым ліку і для саміх расіян. Галоўнай мерай, якая быццам бы і абмяжуе цану, з'яўляецца пэўны ўзровень рэнтабельнасці. Максімальная рэнтабельнасць устаноўлена на ўзроўні 50 працэнтаў, прычым гэты самы высокі ўзровень пачынае дзейнічаць пры цане 5 тысяч рублёў і вышэй, або з кожных 100 рублёў павышэння цаны 50 пойдуць у фонд цэнавага рэгулявання Расіі. Але ж нафтаздабытчыкі ўсё роўна застаюцца з дадатковым «наварам», і яны яго не ўпусцяць.

Словам, больш высокая цана ў любым выпадку прынясе ім большую выгаду. Ёсць і іншыя моманты, якія могуць стаць рашаючымі пры фарміраванні цаны. Асобна адзначым наступны пункт, які прадугледжвае, што пастаўка ў краіны СНД вугалю, нафты, прыроднага газу і прадуктаў нафтаперапрацоўкі ажыццяўляецца па цэнах згодна з заключанымі пагадненнямі, «але не ніжэй цэн прамысловасці, якія дзейнічаюць на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі».

Якія цэны могуць чакаць нас? Па некаторых звестках, расійскія нафтаперапрацоўшчыкі ўжо просяць па 10 тысяч рублёў за тону нафты. А зараз — галоўнае. У рэспубліцы рабіліся пэўныя разлікі (мы ўжо паведамлялі пра іх, цяпер жа ўдакладняем, хоць гэта ўдакладненне зусім не радуе) падаражання на нашай народнай гаспадарцы пры ўвядзенні новых цэн на энерганосьбіты. Зыходзячы з цаны 7,5 тысячы рублёў за тону нафты, падаражанне павінна скласці 1,7 раза. Цана 7,5 тысячы — вядома, умоўная. Да таго ж сюды, як адзначалася, відаць, не закладзены і ўвесь кошт транспарціроўкі...

І яшчэ крыху арыфметыкі. Нам патрэбна прыкладна 20 мільёнаў тон нафты і 15 мільярдаў кубаметраў газу на год. Мінімальная сума, якую трэба за іх заплаціць калі перайсці на сусветныя цэны,— 3,2—3,5 мільярда долараў. А ўвесь наш экспарт за мінулы год склаў 1,7 мільярда...

Аб чым, аднак, дамовяцца У. Заламай і У. Міхасёў у Маскве, ці будзе іх візіт станоўчым? Варта ўдакладніць, што ўказанае вышэй пагадненне прадугледжвае (пры неабходнасці) штоквартальную карэкціроўку цэн. Але «па ўзаемнай згодзе». Зрэшты, палёгка, калі і будзе,— то ненадоўга: пагадненне ж дзейнічае ўсяго да канца года.

ІНТЭРВ'Ю Ў НУМАР

ДЖЭК МЭТЛАК У МІНСКУ

Гэтага чалавека па праву называюць адным з самых легендарных дыпламатаў у гісторыі міжнародных адносін. Былы пасол Злучаных Штатаў Амерыкі ва ўжо былым Савецкім Саюзе Джэк Мэтлак прыбыў учора з жонкай у Мінск.

На пероне вакзала паважаны дыпламат згадзіўся адказаць на некалькі пытанняў прадстаўніка агенцтва РІД.

— Пан Мэтлак, якая мэта вашага прыезду ў Беларусь?

— Галоўная прычына — гэта правесці інтэрв'ю з выпадку новай кнігі, якую я пішу пра распад Савецкага Саюза. Асабліва пра яго апошнія, 1990 і 1991 гады. Я хацеў бы лепш зразумець тыя працэсы, якія адбыліся тут, на Беларусі. Ну, а другая прычына ў тым, што я хацеў бы ўбачыць новую Беларусь. Бо калі мы жылі ў Маскве, мы бывалі тут, а цяпер хацелася б адчуць сённяшнюю краіну.

— З кім вы плануеце тут сустрэцца?

— Я пакуль не маю поўнага раскладу сустрэч, але вельмі спадзяюся, што змагу сустрэцца са Старшынёй Вярхоўнага Савета Станіславам Шушкевічам, магчыма, і з журналістамі, рэдактарамі. Хачу ўбачыць яшчэ раз пісьменніка Васіля Быкава, сустрэцца з прадстаўнікамі розных прафесій.

— А як вы ставіцеся да таго, што адбываецца тут пасля распаду Савецкага Саюза?

— Вы ведаеце, я пакуль яшчэ не зусім у курсе спраў. Бо гэта адна з прычын паездкі — бачыць Беларусь сёння. Справа ў тым, што я ўжо амаль цэлы год працую над сваёй кнігай і засяроджваю ўвагу на падзеях мінулага, а не гэтага года, і таму я пакуль не магу дакладна меркаваць аб становішчы спраў сёння. Але з вялікай цікавасцю пагляджу горад і пагавару з людзьмі.

У АМЕРЫЦЫ ЦЫТУЮЦЬ «ЗВЯЗДУ»

«Калі ж вернуцца на Беларусь нарабаваныя беларускія скарбы з Расіі»? Пад такім загалоўкам змешчана заметка ў газеце «Беларус», якая выходзіць у Амерыцы.

У заметцы ў асноўным спасылаюцца на «Звязду», якая надрукавала матэрыял пра знікненне беларускіх каштоўнасцей з рэспублікі, а таксама даецца інфармацыя, што беларускія скарбы вывозіліся і пасля другой сусветнай вайны ў Маскву, а перад ёй — у Заходнюю Еўропу. Прыкладам можа служыць Беларускі дзяржаўны архіў у Празе, які ў значным аб'ёме быў вывезены ў 1945 годзе.

Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

Аб мерапрыемствах у сувязі з Днём пажылых людзей

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь адзначае, што ў рэспубліцы прымаюцца меры па паляпшэнню ўмоў жыцця пажылых людзей. У 1992 годзе тры разы павялічваўся мінімальны размер пенсій. У ліпені, жніўні, верасні гэтага года кожнаму непрацуючаму пенсіянеру дадаткова да пенсіі выплачана па 300 рублёў, на месцах арганізавана натуральная дапамога малазабяспечаным грамадзянам. Разам з тым складаная эканамічная сітуацыя ў рэспубліцы патрабуе пастаяннай увагі да малаабароненых слаёў насельніцтва, асабліва да пенсіянераў.

У мэтах паляпшэння сацыяльнага абслугоўвання пенсіянераў і ў сувязі з абвяшчэннем Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 21 верасня 1992 г. 1 кастрычніка Днём пажылых людзей Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Выканкомам мясцовых Саветаў народных дэпутатаў, міністэрствам і ведамствам, прадпрыемствам, установам і арганізацыям ажыццявіць неабходныя мерапрыемствы, прысвечаныя Дню пажылых людзей, арганізаваць сустрэчы з людзьмі пажылога ўзросту і іх ушанаванне, адшукаць магчымасці аказання ім матэрыяльнай дапамогі.

Выканкомам мясцовых Саветаў народных дэпутатаў у верасні — лістападзе 1992 года правесці абследаванне ўмоў жыцця ветэранаў і прыняць канкрэтныя меры па паляпшэнню іх сацыяльна-бытавога абслугоўвання.

2. Прыняць прапанову Пенсіённага фонду аб аднаразовай выплаце ў кастрычніку гэтага года кожнаму непрацуючаму пенсіянеру 300 рублёў і фінансаванні гэтых выдаткаў органамі сацыяльнага забеспячэння за кошт сродкаў фонду.

3. Выдзеліць у 1992 годзе Міністэрству сацыяльнага забеспячэння:

за кошт агульных асігнаванняў, прадугледжаных у рэспубліканскім бюджэце, 100 млн. рублёў на аказанне аднаразовай дапамогі маламаёмным пенсіянерам;

з Дзяржаўнага валютнага фонду Рэспублікі Беларусь 100 тыс. нямецкіх марак на развіццё матэрыяльна-тэхнічнай базы Беларускага пратэзна-артапедычнага аднаўленчага цэнтра.

4. Прадаставіць з 1 кастрычніка 1992 г. ветэранам, якія дасягнулі: мужчыны — 60 гадоў, жанчыны — 55 гадоў, права бясплатнага праезду на ўсіх відах гарадскога пасажырскага транспарту (за выключэннем таксі), а таксама транспарту агульнага карыстання (за выключэннем таксі) у сельскай мясцовасці ў межах адміністрацыйнага раёна па месцы жыхарства.

Міністэрству фінансаў вызначыць парадак пакрыцця з бюджэту рэспублікі Міністэрству транспарту, аблвыканкомам і Мінскаму гарвыканкому страт даходаў, якія будуць мець месца ў выніку ўвядзення ўказанай льготы.

5. Прасіць Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь зацвердзіць з 1 лістапада 1992 г. новую мінімальную заработную плату і мінімальную пенсію па ўзросту.

6. Камітэту па кіраванню дзяржаўнай маёмасцю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь да 1 снежня 1992 г. адшукаць базу для арганізацыі аздараўлення ветэранаў вайны і працы з наступнай яе перадачай Міністэрству сацыяльнага забеспячэння.

7. Міністэрству сацыяльнага забеспячэння і Міністэрству фінансаў унесці да 1 лістапада 1992 г. у Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прапановы аб павелічэнні кампенсацыі выдаткаў на бензін, рамонт, тэхнічнае абслугоўванне аўтамабіляў і матакалясак, а таксама на транспартнае абслугоўванне.

8. Выканкомам мясцовых Саветаў народных дэпутатаў, Міністэрству сельскай гаспадаркі і харчавання аказаць садзейнічанне пенсіянерам у нарыхтоўцы бульбы і іншай агародніны на зіму.

9. Міністэрству аховы здароўя прыняць меры па паляпшэнню медыцынскага абслугоўвання пажылых людзей, актывізаваць перыядычную дапамогу гэтай катэгорыі насельніцтва і забеспячэнне яго лекавымі сродкамі.

Правесці ў верасні — кастрычніку 1992 г. паглыбленае медыцынскае абследаванне адзінокіх састарэлых, пры неабходнасці забяспечыць іх амбулаторнае і стацыянарнае лячэнне.

10. Магілёўскаму і Віцебскаму аблвыканкомам, карпарацыі «Белбуд» забяспечыць увод у эксплуатацыю ў 1993 годзе шпіталяў для інвалідаў Айчыннай вайны ў г. Магілёве і ў в. Юрцава Аршанскага раёна.

Міністэрству фінансаў, Дзяржэканомплану прадугледзець выдзяленне з рэспубліканскага бюджэту ў 1992—1993 гадах дадатковых сродкаў на будаўніцтва шпіталя для інвалідаў Айчыннай вайны ў в. Юрцава Аршанскага раёна ў аб'ёмах, неабходных для ўводу яго ў эксплуатацыю ва ўстаноўлены тэрмін.

11. Міністэрству культуры арганізаваць 1 кастрычніка 1992 г. для пенсіянераў бясплатныя тэатральна-відовішчныя мерапрыемствы, наведванні музеяў, выстаў.

12. Міністэрству інфармацыі шырока асвятліць у перыядычным друку, па радыё і тэлебачанні мерапрыемствы па правядзенню ў рэспубліцы Дня пажылых людзей, а таксама дзеянні ўрада па вырашэнню праблем матэрыяльнага забеспячэння пенсіянераў.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

І ЗНОЎ ШТОРМ

«Звязда» ўжо паведамляла аб тым, як «насваволіў» ураган з пылавымі бурамі і смерчамі на тэрыторыі Ашмянскага, Смаргонскага і некаторых іншых раёнаў Гродзенскай вобласці. Аказваецца, не абмінула стыхія і іншыя месцы на тэрыторыі рэспублікі. Так, у Жлобінскім раёне Гомельскай вобласці сіла ветру дасягала 24 метраў у секунду. Моцны паўднёва-ўсходні вецер ламаў дрэвы, дахі дамоў, зрываў усё, што было дрэнна замацавана. Пасля буры было зарэгістравана 55 абрываў электрычных ліній, тры з якіх — дзесяцікілавольтныя. У большасці выпадкаў абрывы здараліся пасля падзення на іх дрэў і прыватных тэлевізійных антэн. Аднак мясцовыя электрыкі з гонарам выйшлі з цяжкага становішча і хутка аднавілі пашкоджаныя электралініі.

РАДЫЁ ФАКТ

САПРАЎДНАЯ ПАНІКА ЗАРАЗ у камерцыйных банках і на «чорных» валютных рынках. Кошт рубля ў адносінах да долара імкліва падае. Як адзначыў выконваючы абавязкі прэм'ер-міністра Расіі Ягор Гайдар, сітуацыя ў бліжэйшы час, напэўна, не зменіцца. Гэта выклікана ў першую чаргу тым, што дзелавы свет імкнецца пазбавіцца ад рублёў у чаканні ўзмацнення інфляцыі.

***

У МІНСК З ДАБРАЧЫННАЙ МІЖНАРОДНАЙ МІСІЯЙ прыбылі госці з ЗША — ветэраны вайны ў В'етнаме. Яны прадстаўляюць тут хрысціянскую арганізацыю, што дапамагае душэўнаму вылячэнню людзей, якія ваявалі. Галоўнае, на іх погляд, хутчэй дапамагчы былым салдатам пераадолець ваенны сіндром, вярнуцца да нармальнага жыцця, набыць веру ў сябе. Амерыканцы за свой кошт мяркуюць стварыць у Беларусі, іншых краінах СНД цэнтры псіхалагічнай і духоўнай адаптацыі «афганцаў». Уваход сюды будзе адкрыты для ўсіх жадаючых.

***

РАСІЯ СПЫНІЛА АПЛАТУ УСІХ ТАВАРАЎ І ПАСЛУГ, імпартуемых з Украіны. Рашэнне прынята ў сувязі з фінансавай сітуацыяй у краіне. Сёння Украіна мае самую вялікую запазычанасць Расіі. Забарона на аплату будзе адменена толькі ў тым выпадку, калі абодва бакі дагаворацца аб новым пагадненні па ўзаемных разліках.

***

У ЧУВАШЫІ З'ЯВІЎСЯ ЯШЧЭ АДЗІН, ПРАЎДА, НЕ ДЗЯРЖАЎНЫ, ДАКУМЕНТ. Гэта «Пасведчанне рэкеціра». Яно прадстаўляе сабой афіцыяльнага выгляду чырвоную кніжку з залатымі ціснёнымі літарамі на вокладцы. На развароце фатаграфія ўладальніка і шматзначны надпіс: «Асацыяцыя рэкецiраў. Прад'яўнік пасведчання з'яўляецца атрымальнікам даўгоў з гнюсных неплацельшчыкаў». На жаль, гэта не проста жарт.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ВАША ЗДАРОЎЕ

Тры хвіліны на масаж

Прапанаваная камбінацыя кропак — гэта, па сутнасці, частка сістэмы, якая адказвае за імунабіялагічную ахову арганізма, павышае яго супраціўляльнасць. Зоны выбраны невыпадкова — адна, напрыклад, размешчана на верхнім шыйным сімпатычным вузле, які кантралюе дзейнасць вегетатыўнай нервовай сістэмы. У наступнай размешчаны тымус, які рэгулюе імунную рэакцыю арганізма. Наўрад ці варта пералічваць — усе кропкі звязаны з найважнейшымі сістэмамі арганізма.

Знайсці іх дастаткова проста. Дакладны індыкатар вынайшла сама прырода — боль. Там, дзе парушана функцыя, узнікае болевы ачаг. Лёгка націскаючы пальцам у адпаведнай зоне, можна хутка знайсці патрэбную кропку. Медыкі старажытнасці называлі такія кропкі «глашатаямі» — яны быццам «крычаць», што ў арганізме непарадак.

Перш чым пачынаць практыкаванні, трэба параіцца з урачом — масаж бясшкодны, пабочных з'яў, як паказалі клінічныя праверкі, не выклікае, але ёсць жа людзі, якім і звычайная ранішняя гімнастыка не на карысць.

Масіраваць кропкі трэба ў тым парадку, які ўказаны на схеме, кончыкам пальца вярчальнымі рухамі спачатку па, затым супраць гадзіннікавай стрэлкі (3—4 секунды ў кожны бок).

Шукаць актыўную кропку ў зоне 3 трэба з асцярожнасцю — непадалёк размешчана сонная артэрыя, моцныя і працяглыя націсканні тут непатрэбны. А масіраваць зоны 3 і 4 (у месцы шыі) лепш не вярчальнымі рухамі, а лёгкім пагладжваннем пальцамі зверху ўніз. Калі ў якой-небудзь зоне вы працягваеце адчуваць болевыя сімптомы, працэдуру рэкамендуецца паўтараць кожныя 30—40 хвілін да знікнення гэтых адчуванняў.

Лепш за ўсё выконваць масаж раніцай і ўвечары. Высокае супраціўленне арганізма падтрымліваюць толькі рэгулярныя практыкаванні, іх спыненне прыводзіць да хуткай дэтрэніраванасці.

Калі вы ўсё ж захварэлі, трэба ў першыя ж гадзіны легчы ў пасцель і выклікаць урача. У час лячэння масаж можна прымяняць аж да выздараўлення, сумяшчаючы яго з назначэннямі ўрача. Але ўжо не двойчы ў дзень, як пры прафілактыцы, а кожныя паўгадзіны — гадзіну. У перыяд эпідэміі кропкавы масаж карысна сумяшчаць з прывычнымі працэдурамі — напрыклад, паласканне горла растворам марганцоўкі ці фурацыліну, содай з соллю і ёдам, інгаляцыя, цёплая нажная ванна з гарчыцай.

СМАЧНА ЕСЦІ!

Бульба

Сёння «Хатняя энцыклапедыя» частку сваіх старонак аддае бульбе. Гэта і зразумела: восенню гэтаму прадукту ў Беларусі (і не толькі) ўдзяляецца больш увагі. І мы падабралі матэрыялы аб тым, як яго захоўваць, што можна з бульбы згатаваць. Канешне ж, гэта не апошняя размова пра бульбу.

ЯК ЗАХОЎВАЦЬ, ЯК ВАРЫЦЬ

Без бульбы цяжка ўявіць наша меню, ці не праўда? Еш хоць кожны дзень — не прыядаецца! Тым важней правільна яе захоўваць і правільна гатаваць, каб страчваўся мінімум пажыўных рэчываў.

Усе ведаюць, канешне, што пры нізкай тэмпературы бульба псуецца. Ці можна неяк пры кулінарнай апрацоўцы «выправіць» падмарожаную бульбу? На жаль, ужо нельга: крухмал пераўтварыўся ў цукар, і гэта з'ява незваротная. Тое ж адбываецца пры прарастанні клубняў. Падмарожаная і прарослая бульба, па-першае, нясмачная, а па-другое, непрывабная. Будзеце варыць — цукар часткова растворыцца ў вадзе, а затым, злучаючыся з прадуктамі распаду бялкоў (амінакіслотаў), утварае цёмнаафарбаваныя злучэнні — вараная бульба цямнее.

Бульбу кладуць у каструлю і заліваюць кіпенем не вышэй за 1 см над клубнямі. Улічыце: чым больш наліваеце вады, тым больш пажыўных рэчываў у ёй растворыцца. Пры апусканні ababранай бульбы ў халодную ваду пры гатаванні страчваецца чвэрць вітаміна С, калі ў кіпень — усяго 7 працэнтаў. Будзеце варыць бульбу «у мундзірах» у халоднай вадзе, яна страціць чвэрць вітаміна С, а ў кіпені страт практычна не будзе. І, нарэшце, ідэальны спосаб максімальна захаваць гэты вітамін — варыць бульбу на пары.

Залілі бульбу кіпенем — абавязкова накрыйце накрыўкай да закіпання і прадоўжыце варку ўжо на слабым агні.

Згатаваўшы, зліце ваду і 3—5 хвілін патрымайце каструлю на маленькім агні — абсушыце.

Калі бульба пазелянела (захоўвалася на святле), значыць, яна ўтрымлівае павышаную колькасць ядавітых рэчываў — саланіну. Такія клубні трэба абіраць вельмі старанна, зразаючы ўсе пазелянелыя месцы, а варыць у вялікай колькасці вады.

Вараная бульба — аснова многіх страў, дык выпрацуйце ў сабе прывычку варыць яе правільна і дзяцей сваіх гэтаму навучыце.

Частуе беларуская кухня

Адной з адметнасцей беларускай кухні з'яўляецца спалучэнне традыцыйнай беларускай агародніны—бульбы з мукой. Гэта розныя драчоны, бліны і г. д.

Прапануем рэцэпты найбольш распаўсюджанай бульбяной драчоны і беларускіх капыткоў.

1. На 8 бульбін 1—2 сталовыя лыжкі з верхам пшанічнай мукі, 1 яйцо, 30 г сала, 1—2 цыбуліны, сода на кончыку нажа, соль і молатый чорны перац, па смаку смятана і масла.

Сырую ababраную бульбу нацерці на тарцы, змяшаць з мукой, сырым яйцом, пасаліць, дадаць перац, соду і здробненую падсмажаную на сале цыбулю. Змазаць глыбокую патэльню, выкласці ў яе прыгатаваную масу і паставіць у духоўку запякацца. Падаваць драчону гарачай са смятанай або растопленым маслам.

2. На 7—8 бульбін 2/3 шклянкі пшанічнай мукі (або крыху больш, каб цеста было крутым), палавіну чайнай лыжкі соды, соль, сала, цыбулю па жаданню.

Сырую бульбу нацерці, дадаць муку, соль, соду і вымешаць. Цеста тонка раскатаць і нарэзаць кавалкамі 2×4 см. Выпякаць на бляхе ў духоўцы. Перад падачай на стол капыткі на 3—5 хвілін апусціць у кіпень вады ці булёну, адкінуць на друшляк і падаваць з падсмажанай цыбуляй і салам.

З французскай кухні

З ПАМІДОРАМІ

Бульбу пачысціць, нарэзаць кавалачкамі і разам з памідорамі (можна выкарыстаць кансерваваныя) абсмажыць на патэльні з салам. Дадаць соль, перац, лаўровы ліст, заліць вадой і пад накрыўкай (на патэльні) тушыць да гатоўнасці бульбы. Падаваць з агурком.

На 1 кг бульбы: 50 г сала, 2 памідоры, соль, перац па смаку, 1 лаўровы ліст.

ГАННА

Ачышчаную бульбу нарэзаць тонкімі кружкамі, нацерці іх соллю і перцам. Змазаць маслам дно вялікай патэльні і ўкласці ў яе кружочкі бульбы ў некалькі слаёў. Кожны слой спырснуць маслам. Накрыць накрыўкай і паставіць у загадзя моцна нагрэтую духоўку на 30 хвілін. Затым запечаную бульбу перавярнуць.

ПРАПАНОВА ЧЫТАЧА

Крыж замест зоркі

Сістэма новых дзяржаўных узнагарод ужо ствараецца ў многіх незалежных краінах, якія не так даўно сталі вольнымі пасля распаду СССР. Абмяркоўваецца гэтая праблема і ў Беларусі. Напрыклад, спецыяльнай камісіяй па распрацоўцы дзяржаўных узнагарод прапануецца ўвядзенне спецыяльнага вышэйшага ордэна тыпу «Герой Рэспублікі» і іншыя адпаведнікі.

На маю ж думку, нам, беларусам, патрэбна свая, адметная, сістэма ўзнагарод, не такая груватская і бюракратычная, пабудаваная на іншых гісторыка-мастацкіх крытэрыях.

Аснова для такой сістэмы ў Беларусі ўжо ёсць. Я маю на ўвазе вельмі прэстыжны, не скампраметаваны бяздумнымі ўручэннямі медаль імя Францыска Скарыны, які ўручаецца самым выдатным дзеячам нацыянальнага Адраджэння.

Далей, на маю думку, вельмі важна выбраць гісторыка-мастацкі вобраз узнагарод. Як вядома, большасць СССР-аўскіх адзінак будавалася на вобразе пяцікансовай зоркі — сатанінскім сімвале, сімвале бязбожнікаў.

Беларусь — краіна хрысціянская, і таму яе сімвал — хрысціянскі крыж. Менавіта на вобразе крыжа павінна будавацца і сістэма беларускіх узнагарод. Таму найвышэйшым ордэнам, на маю думку, павінен стаць крыж «Святой апякункі Беларусі» з паменшанай выявай патрыяршага крыжа Ефрасінні Полацкай. На гэтым крыжы, выява якога, дарэчы, прысутнічае ў дзяржаўным гербе Беларусі, павінны быць узноўлены ўсе надпісы і ўпрыгажэнні, зробленыя ў арыгінале Лазарам Богшам. У гэтым разе сама сабой адпадае спакуса ва ўзнаўленні недарэчных «саўковых» вынаходак накшталт «Героя працы», «Героя рэспублікі» і г. д. Такі крыж можна было б уручаць як вышэйшую ўзнагароду грамадзянам рэспублікі за выдатныя дасягненні ў дзяржаўным і эканамічным будаўніцтве, лепшым прадстаўнікам інтэлігенцыі і беларускага духавенства...

Такім жа чынам, на маю думку, трэба вырашыць і лёс вышэйшай беларускай вайсковай узнагароды. Трыумфам гістарычнай справядлівасці стала б заснаванне Крыжа Вітаўта Вялікага. Думаю, што значнасць гэтай асобы для лёсу беларускай дзяржавы даводзіць не трэба. Упэўнены, што годнасць кавалераў гэткай узнагароды ў шмат разоў узрасла б дзякуючы лучнасці з лёсам змагара за Беларусь — Вітаўта Вялікага.

Узорам такой узнагароды мог бы стаць беларускі васьмікансовы крыж-зорка з выявай Вітаўта Вялікага і Дзяржаўнага герба Беларусі — «Пагоні». Для розных вайсковых чыноў патрэбны розныя вартасці гэтай узнагароды — I, II, III ступені.

Хацелася б яшчэ засярoдзіцца вось на якіх акалічнасцях. Хто звяртаў увагу на кавалераў нейкіх замежных узнагарод, дык маглі заўважыць на іх грудзях маленькія муляжы іх. Яны выгадна адрозніваюцца ад цяперашніх ветэранскіх «калодак» большай эстэтычнасцю, прывабнасцю і прадстаўнічасцю. Менавіта вось такімі паменшанымі муляжамі павінны дубліравацца і беларускія ўзнагароды. Кавалер іх павінен быць заўсёды прыкметны.

Анатоль МЯЛЬГУЙ.

БЕЛАРУШЧЫНА

Нашы спрадвечныя цёткі. Да сённяшняй размовы варта прыгадаць, што, па вясковай завядзёнцы, чым даўжэй яны былі замужам, тым больш незваротна страчвалі не толькі сваё дзявочае прозвішча, але і імя. І пачыналі іх клікаць не інакш, як ласкавай формай мужавага імені: Сцяпаніха, Сямёніха, Лявоніха, а ў некаторых мясцовасцях — Сцяпанча, Сямёнча, Лявонча...

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

Праваслаўная царква на Беларусі: позірк у мінулае

У гэтыя дні наша краіна святкуе 1000-годдзе Полацкай епархіі. Дзесяць стагоддзяў назад з Полацкага княства ўзяла пачатак беларуская дзяржаўнасць і стала распаўсюджвацца хрысціянства на землях старажытнай Беларусі.

Памеры Полацкай епархіі, напэўна, адпавядалі межам Полацкай зямлі як дзяржаўнага ўтварэння. У XI—XIII стагоддзях на чале царквы ўсіх усходніх славян стаяў кіеўскі мітрапаліт, які браў удзел у назначэнні (пастаўленні) епіскапаў у асобныя епархіі (епіскапіі) і, канешне, у Полацкую епархію. Сюды былі прызначаны епіскапамі Міна (1105 г.), Дыянісій, Сімяён, якія праславіліся ў Полацку сваёй святасцю.

У Кіева-Пячорскім пацерыку змешчаны тэкст аб заснаванні Тураўскай епархіі ў 1005 г. Спроба распаўсюджання хрысціянства па рымска-каталіцкай традыцыі ў Тураве ў пачатку XI ст. поспеху не мела.

Як паведамляецца ў «Жыцці Кірылы Тураўскага», ён стаў епіскапам па просьбе князя «і людзей таго горада». З гэтага вынікае, што гараджане ў Тураве мелі права голасу, калі вырашалася пытанне аб выбранні епіскапа. Канешне, затым кіеўскі мітрапаліт благаслаўляў яго на епіскапскую кафедру. Паводле Кіева-Пячорскага пацерыка, у духоўным падпарадкаванні тураўскага епіскапа ў XIII ст. былі гарады Пінск, Наваградак, Гародня, Берасце, Ваўкавыск, Здзітаў, Дубровіца, Слуцк і інш. Відаць, межы Тураўскай епархіі сапраўды ішлі далёка на захад, ахопліваючы ўсю заходнюю Беларусь і частку Валыні. Гэта пацвярджае параўнальна ранняе распаўсюджанне хрысціянства ў Беларускім Панямонні, якое ў другой палавіне XIII ст. стала асновай фарміравання Вялікага княства Літоўскага — беларуска-літоўскай дзяржавы.

Пасля распаду Кіеўскай Русі і разбурэння Кіева Батыем кіеўскія мітрапаліты перайшлі на жыхарства ва Уладзімір, а затым у Маскву. Становішча мітраполіі ўскладнілася. Пачаўся разлад і ўзніклі тэндэнцыі вызвалення з-пад уплыву маскоўскіх мітрапалітаў абласцей, якія мелі самастойныя княжанні. Такія варункі прывялі да стварэння Галіцкай і Літоўска-Наваградскай мітраполій.

Вялікія князі літоўскія былі зацікаўлены ў стварэнні сваёй праваслаўнай мітраполіі з цэнтрам у Наваградку. Канстанцінопальскі патрыярх благаславіў адкрыццё такой мітраполіі ў 1317 годзе. Мітрапаліт Феафіл (верагодна, кіраваў полацкай і тураўскай епархіямі) памёр у 1330 годзе. Наступны мітрапаліт Феагност быў прыхільнікам Масквы і пры падтрымцы Івана Каліты дамогся закрыцця «літоўскай» мітраполіі пад выглядам таго, што тут быццам бы мала праваслаўных вернікаў. Значныя намаганні для яе аднаўлення прыкладалі Альгерд і Вітаўт. У 1487 г. была зацверджана Праваслаўная (Кіеўская) мітраполія ў Вялікім княстве Літоўскім.

З сярэдзіны XVI ст. на Беларусі распаўсюджваюцца ідэі Рэфармацыі. У гарадах узнікаюць пратэстанцкія абшчыны. Прымаюць кальвінізм прадстаўнікі буйных беларускіх магнацкіх родаў. У другой палавіне XVI ст. праваслаўнае веравызнанне страчвае вядучую ролю ў духоўным жыцці насельніцтва Беларусі.

Папства здаўна выношвала ідэю аб уніі заходняй і ўсходняй цэркваў. Было некалькі спроб ажыцявіць яе (Ліёнская унія 1274 г., Фларэнтыйская унія 1439 г.). Унія стварала ўмовы для распаўсюджвання каталіцызму ў новых краінах. У 1387 г. этнічныя літоўцы прынялі хрысціянства па каталіцкаму абраду.

У Вялікім княстве Літоўскім Ягайла і Вітаўт спадзяваліся з дапамогай уніі змякчыць нацыянальна-рэлігійную варожасць і аслабіць сувязі беларускага і ўкраінскага насельніцтва з Маскоўскай дзяржавай. Яны мелі намер прасіць на Канстанцкім саборы 1414 г. аб дапамозе ў справе падпарадкавання праваслаўных падданых адзінай каталіцкай царкве. Для гэтага быў накіраваны на Канстанцкі сабор мітрапаліт Рыгор Цамблак, але безвынікова. Ідэя уніі заходняй і ўсходняй цэркваў не атрымлівала прызнання ў Візантыі, а тым больш у Маскоўскай дзяржаве.

Пасля аб'яднання Польшчы і Вялікага княства Літоўскага ў адной дзяржаве Рэчы Паспалітай (1569 г.) палітычныя інтарэсы яе ўрада, які асцерагаўся ўплыву Маскоўскай дзяржавы і Рускай праваслаўнай царквы на беларусаў і ўкраінцаў, супалі з даўнімі намерамі Ватыкана, а таму з'явілася рэальная магчымасць увядзення Берасцейскай царкоўнай уніі (1596 г.). З канца XVI ст. пачалі ўтварацца «брацтвы» для абароны праваслаўнай царквы. Часам праяўляўся фанатызм як з боку прыхільнікаў уніі, так і яе ворагаў. Рознымі спосабамі унія паступова распаўсюджвалася на тэрыторыі Беларусі і Украіны. Рабілася гэта з дапамогай вярхоўнай улады ў краіне. Так, у 1635 г. польскі кароль Уладыслаў IV даў уніятам грамату, дзе гаварылася, што ў Віцебску, Полацку, Наваградку не павінна быць ніякіх іншых цэркваў, акрамя уніяцкіх. У 1669 г. выйшла пастанова сейма Рэчы Паспалітай аб асуджэнні асоб, якія перайшлі з уніяцтва ў праваслаўе (былі і такія выпадкі). Прадугледжвалася іх выгнанне з месц пастаяннага пражывання і канфіскацыя маёмасці. Здаецца парадаксальным, што ў канцы XVIII ст. сярод беларусаў налічвалася 75—80 % уніятаў і унія стала як бы верай простага люду. Але так адбылося. Тым самым уніяцкая царква набліжалася да нацыянальна-беларускіх пазіцый, ва ўсякім разе не ў меншай меры, чым гэта можна гаварыць пра дзейнасць праваслаўных брацтваў.

У другой палавіне XVI—XVII стагоддзях на Беларусі актывізавалася каталіцкая контррэфармацыя. У 1599 г. у Вільні была заключана канфедэрацыя кальвіністаў і праваслаўных, аднак яна не змагла спыніць яе націску. Езуіты пашыралі свой уплыў на рэлігійнае, культурнае і палітычнае жыццё, дамагаліся закрыцця школ і друкарняў праваслаўных брацтваў.

Не ва ўсе гістарычныя перыяды роля праваслаўнай царквы была аднолькавай. У канцы XVIII стагоддзя ўся Беларусь была далучана да Расійскай імперыі ў выніку падзелаў Рэчы Паспалітай. Каб коратка ахарактарызаваць становішча Беларусі ў складзе Расіі ў XIX стагоддзі, працытуем тое, што напісаў акадэмік М. М. Ціхаміраў у «Истории СССР» (1948 год, с. 382): «Правительство Николая I старалось всеми средствами добиваться скорейшей русификации белорусских и литовских земель. Оно стремилось задушить малейшие проблески национального сознания, начисто стереть все народные местные особенности. Особым указом 1840 г. Николай запретил даже употребление названий «Белоруссия» и «Литва».

Кіруючыя колы Расійскай імперыі, як і раней Польшчы, зыходзячы з перспектывы асіміляцыі беларусаў, імкнуліся ідэнтыфікаваць паняцці рускі і праваслаўны, паляк і католік, у выніку чаго адмаўляўся факт існавання не толькі беларусаў-праваслаўных і беларусаў-католікаў, а і наогул беларусаў як асобнага этнасу.

У 1839 г. Полацкім царкоўным саборам уніяцкіх епіскапаў, які быў падрыхтаваны царскім урадам і літоўскім епіскапам І. Сямашкам, уніяцкая царква была далучана да Рускай праваслаўнай царквы. Больш за 1,5 мільёна вернікаў заходніх губерняў Расійскай імперыі папоўнілі яе прыходы. Рускі дэмакрат А. І. Герцэн у «Колоколе» за 1858 г. успамінаў, як Мікалай I «всекал униат в православие».

У часы таталітарызму, калі ва ўладзе знаходзіліся бальшавікі, становішча розных канфесій было асабліва цяжкім. У 1922 г. была спроба стварыць Беларускую праваслаўную мітраполію, на чале якой стаў епіскап менскі Мельхіседэк (Паеўскі). У надрукаваным дакуменце гаварылася аб імкненні «праваслаўнай Беларусі да ўпарадкавання свайго царкоўнага жыцця на асновах поўнай незалежнасці (аўтакефаліі)». Неўзабаве Мельхіседэк апынуўся ў ГУЛАГу.

Удалося склікаць у 1924 г. у Магілёве сабор, які абвясціў аб стварэнні аўтаномнай Беларускай праваслаўнай царквы. У яе склад увайшла прыкладна палавіна парафій Рускай праваслаўнай царквы, якія знаходзіліся на тэрыторыі БССР. Кволая аўтаномія Беларускай праваслаўнай царквы праіснавала да канца 1934 г. і была ліквідавана ўладамі, а яе прыходы і епархіі ўвайшлі ў склад Маскоўскай патрыярхіі.

У былым Савецкім Саюзе ў даваенныя гады зусім адкрыта праводзілася антыцаркоўная дзяржаўная палітыка. Страшэнныя рэпрэсіі абрушыліся на многіх святароў. Напярэдадні вайны на свабодзе заставаліся толькі некалькі епіскапаў Рускай праваслаўнай царквы. Частка веруючых знаходзілася ўвесь час у духоўным падполлі, ствараючы так званую «катакомбную» царкву, якая не ішла ні на якія кампрамісы з бальшавікамі. Існавалі секты з назвамі «Истинно-православная церковь», «Истинно-православные христиане». Набажэнствы вялося па дамах, у буданах і г. д. Фактычна ў падполлі знаходзіліся стараверы.

У верасні 1943 г. было дазволена правесці выбары Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі (абраны быў Сергій) і ўтварыць Свяшчэнны Сінод. Тады гэта расцэньвалася як «пачатак прымірэння дзяржавы і праваслаўнай царквы». Аднак таталітарны рэжым рабіў усё, каб трымаць царкоўную дзейнасць, уключаючы назначэнне святароў, пад сваім кантролем. Святары абавязаны былі з амвонаў абвяшчаць «здравіцы» ў гонар «непарушнага блока камуністаў і беспартыйных».

На Беларусі ў часы 2-й сусветнай вайны, калі беларуская зямля знаходзілася пад нямецкай акупацыяй, праваслаўе было тут амаль у такіх жа цяжкіх умовах, як пры сталінізме. У жніўні 1942 г. у Мінску на Першым Усебеларускім царкоўным саборы быў зацверджаны статут Святой Праваслаўнай Беларускай Аўтакефальнай царквы. Аднак сабор фармальна не зацвердзіў аўтакефаліі. Беларуская аўтакефальная праваслаўная царква Паўночнай Амерыкі існуе за мяжой.

У 1961 г. Руская праваслаўная царква далучылася да экуменічнага руху, які ўзнік у сярэдзіне XIX ст. у пратэстантызме. Фармальная мэта руху — адзінства веравызнання ўсіх хрысціян. У Беларусі з яе талерантным насельніцтвам існуюць найбольш спрыяльныя ўмовы, каб экуменічны рух прыносіў свой плён і каб тут здзяйснялася сапраўднае адзінства веравызнання хрысціян. Праваслаўе заўсёды зыходзіла з усеагульных хрысціянскіх каштоўнасцей, з надзеі і спадзявання маральнага, духоўнага ўдасканалення асобы, міру, супрацоўніцтва паміж людзьмі.

Георгій ШТЫХАЎ,
загадчык аддзела археалагічных даследаванняў Інстытута гісторыі АН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар.

Падказка юрыстам

Дасылаю ў «Беларушчыну» колькі прыкладаў з невялічкага слоўнічка, які я склаў, знаёмячыся ў час вучобы на гістарычным факультэце са Статутамі Вялікага княства Літоўскага 1529 і 1588 гадоў, прывілеямі вялікіх князёў Казіміра і Жыгімонта Старога, а таксама пастановамі Віленскага сойма XVI стагоддзя. Знаёмства з гэтымі і іншымі крыніцамі пераконвае: у «залатым веку» сваёй дзяржаўнасці беларусы мелі сваю юрыдычную навуку, юрыдычную мову. Але, чытаючы і слухаючы дыскусіі аб сучаснай прававой рэформе, будаўніцтве прававой дзяржавы, я нічога не чую аб культурным, нацыянальным аспекце. Якую тэрміналогію мы закладзём у свае будучыя «статуты»? Многія спецыялісты схільны адшукваць яе ў замежных мовах, забываючыся на сваю...

Магчыма, гэта нататка падасць ідэю нашым юрыстам...

ВОЙТ — назва не толькі сельскага старасты, але і старшыні гарадскога суда.

ВЫРОК — прыгавор.

ДЕДИНА — бацькоўская нерухомая маёмасць.

ПРОСОКА — пошукі, следства;

ПОЗЫВ — позва, выклік у суд;

УФАЛА — пастанова.

Тэрміны прыводзяцца ў тагачасным правапісе.

Андрэй КАТЛЯРЧУК.
г. Бранск.

НАШЫ ПРОЗВІШЧЫ

МЫ ПАЧЫНАЕМ З ЛІТАРЫ «А»...

РУБРЫКУ ВЯДЗЕ АКАДЭМІК МІКАЛАЙ БІРЫЛА

Сёння мы выконваем абяцанне, якое далі нашым чытачам: адкрываем новую рубрыку з працягам. З'яўленне яе падказала пошта, шматлікія пытанні аб паходжанні, правільным напісанні прозвішчаў і імёнаў. Імі займаецца спецыяльная галіна філалагічнай навукі — антрапаніміка. У беларускім мовазнаўстве гэту «дзялянку» даўно і плённа распрацоўвае Мікалай Васільевіч Бірыла. Ён аўтар грунтоўнай манаграфіі «Беларуская антрапанімія», якая ўключае тры тамы, прысвечаныя імёнам, мянушкам, імёнам па бацьку, прозвішчам беларусаў.

Гэтая тэма захапіла вучонага даўно, яшчэ ў пяцідзесятыя гады. Не ведаем, ці марыў тады Мікалай Васільевіч сабраць УСЕ беларускія прозвішчы, але паслядоўная праца на працягу дзесяцігоддзяў зрабіла рэальным тое, што, здавалася б, не пад сілу аднаму чалавеку.

Зараз акадэмік Бірыла мае падрыхтаваны ў чарнавым варыянце найбольш поўны слоўнік беларускіх прозвішчаў (54 тысячы). Можна ўявіць яго аб'ём, калі толькі частка рукапісу на літару «А» складаецца з 295 старонак!

Менавіта з гэтай, яшчэ нявыдадзенай працай мы мяркуем знаёміць вас у новай рубрыцы. Той, хто будзе рэгулярна сачыць за выпускамі «Беларушчыны», можа скласці свой слоўнічак, куды ўвойдуць найбольш распаўсюджаныя і вядомыя прозвішчы. Слоўнікавыя артыкулы будуць уключаць «пашпартныя звесткі» — пералік раёнаў, дзе зафіксавана прозвішча, тлумачэнне яго паходжання, а ў некаторых выпадках і спасылку на гістарычныя крыніцы. Гэта можа быць вельмі важна для тых, хто займаецца сваім радаводам.

Зразумела, тыя, хто мае прозвішча, якое пачынаецца на апошнія літары алфавіта, можа праявіць нецярпенне. Таму побач з публікацыяй матэрыялаў слоўніка мы можам змяшчаць аддзел кансультацый. Вядучы нашай рубрыкі гатовы адказаць на ўсе пытанні чытачоў «Звязды».

АБАБУРКА. Зафіксавана: Магілёўская вобл. — г. Магілёў, Мінская вобласць — Клецкі, Нясвіжскі раёны. Паходзіць ад мянушкі «Абабурка», якая, відаць, утварылася ад дзеяслова абабурыць — «адлупцаваць». Абабурка — г. зн. «той, якога лупцавалі».

АБАДОЎСКІ (Віцебскі, Мінскі, Пухавіцкі, Смалявіцкі, Уздзенскі раёны). Назва анамастычнага паходжання — г. зн. утвораная ад назвы населенага пункта Абады, Абадоўцы для абазначэння жыхара гэтага н. п. (абадоўскі чалавек).

АБІРАЛА (Шклоўскі раён). Паходзіць ад імя-мянушкі Абірала — ад абіраць — «знімаць скуру з бульбы і інш.», «ачышчаць, ці абкрадаць, усё забіраць». Г. зн. «той, які абірае, ачышчае, абкрадвае».

АБЛАЖЭЙ (Баранавіцкі, Дзятлаўскі, Навагрудскі, Слонімскі раёны). Паходзіць ад уласнага імя Аблажэй (Абражэй), якое, у сваю чаргу, ад кананічнага каталіцкага Амброжэй з лацінскага «несмяротны».

АБЛАМЕЙКА (Баранавіцкі, Ганцавіцкі, Воранаўскі, Карэліцкі, Навагрудскі, Стаўбцоўскі раёны). Памяншальная форма ад імя-мянушкі Аблам, якое паходзіць, паводле І. Насовіча, ад аблам — «футра, скура з ворсам».

АБРАМАЎ (і гняздо пашыраных прозвішчаў: **АБРАМЕНКА, АБРАМЕНКАЎ, АБРАМЕНЯ, АБРАМКІН, АБРАМОВІЧ, АБРАМОЎСКІ, АБРАМЧЫК** і пад.). Ад кананічнага каталіцкага імя Абрам з яўрэйскай «бацька многіх (народаў)». Ужывалася і ў праваслаўнага насельніцтва: Авраам, Аўраамій.

АБУХОВІЧ (Верхнядзвінскі, Расонскі, Гомельскі, Астравецкі, Ваўкавыскі, Мастоўскі, Шчучынскі, Крычаўскі, Мінскі). Паходзіць ад імя па бацьку з суфіксам -овіч ад імя-мянушкі Абух. Сустракаецца ў пісьмовых крыніцах, галоўным чынам у Гарадзенскім павеце. У Попісе 1567 г. сустракаем 9 выпадкаў, сярод іх: Ждан Иванович Обухович (стар. 680), Мартин Обухович (стар. 679) і інш.

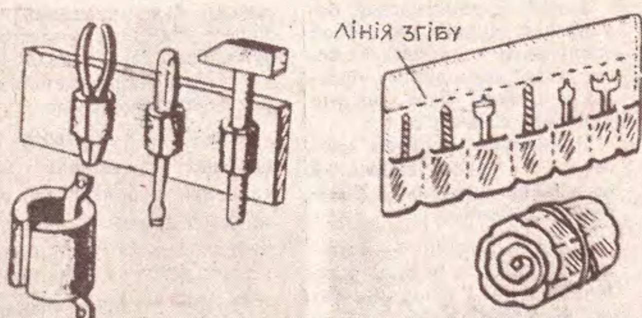
АВЕРЧАНКА (Баранавіцкі, Гарадоцкі, Лёзненскі, Шумілінскі, Гомельскі, Добрушскі, Ельскі, Калінкавіцкі, Рагачоўскі, Чачэрскі, Слуцкі). Паходзіць ад імя па бацьку з суфіксам -анка ад уласнага імя Аверка (Авер, Аверкій) з лацінскай «які аддаляе, стрымлівае».

АГАРОДНІК (Баранавіцкі, Бярозаўскі, Драгічынскі, Брагінскі, Жыткавіцкі, Светлагорскі, Хойніцкі, Чачэрскі, Ваўкавыскі, Зэльвенскі, Бабруйскі, Нясвіжскі, Салігорскі, Слуцкі, Стаўбцоўскі). Імя-мянушка Агароднік належала чалавеку, які вырошчваў агародніну. Старабеларускае «агароднік» — «селянін, які меў тры моргі зямлі, за што выконваў службу адзін дзень у тыдзень, а жонка 6 дзён за лета жала». Відаць, агароднікі жылі кампактнымі групамі, таму іх паселішчы атрымалі назвы Агароднікі. Я. Рапановіч фіксуе на Беларусі 40 такіх назваў. З іх у Брэсцкай вобласці — 9, у Віцебскай — 3, у Гомельскай — 20, у Мінскай — 7.

АГАФОНАЎ (і гняздо прозвішчаў **АГАФОНЕНКА, АГАФОНЧЫК, АГАФОШКІН**) ад кананічнага праваслаўнага імя Агафон, з грэчаскай «добры».

(Працяг будзе).

Парады на ўсякі выпадак

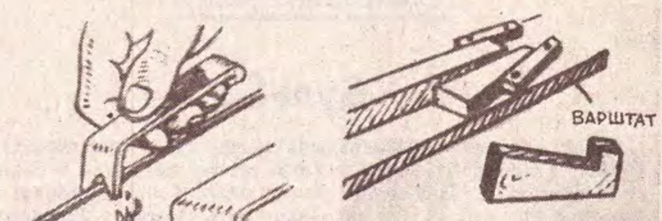
Кавалак гумавага шланга з проразямі — добрае сховішча для стамесак, нажоў і іншага інструменту. Прымацаваўшы на дошцы невялічкія адрэзкі гумавага шланга, вы не толькі збавіцеся ад пошукаў патрэбнага інструменту, але і застрахуецеся сябе ад неабходнасці кожны раз перад работай яго заточваць.

Зручнае сховішча для свярдзёлкаў, лерак і гайкарэзаў можна пашыць са шчыльнага матэрыялу.

Добрую падстаўку для паяльніка можна зрабіць з дроту. Звітая з яго крыжавіна прымацоўваецца да інструмента. Цяпер шукаць падстаўку не трэба — яна заўсёды разам з паяльнікам.

Адна рука трымае паяльнік, другая — волава, а «трэцяя»... Памочнікам пры пайцы можа служыць звычайная спіральная спружына. Паміж віткамі спружыны, якая замацоўваецца на дошцы шрубамі, устаўце канцы правадоў — і можаце паяць.

Пры дапамозе простых у вырабе і зручных струг добра апрацоўваюцца бакавыя і тарцовыя бакі дошак.

Хатняму майстру трэба мець у сваім тэхнічным арсенале ўпор для сталярнага варштата, які надзейна замацоўвае дэталь і ахоўвае рукі ад удараў і раненняў.

Пад рукамі не аказалася пінцэта... Яго з поспехам заменіць зроблены з двух брусочкаў, канцы якіх зрэзаны пад вуглом 15—30 градусаў і ахоплены ў двух месцах гумкамі.

Як вызначыць якасць будаўнічых матэрыялаў

ДАХАВАЯ СТАЛЬ (БЛЯХА)

Якасць лістоў правяраецца аглядам. Асаблівая ўвага звяртаецца на сляды іржы. Іржу можна зняць 5—10-працэнтным растворам тэхнічнай салянай кіслаты з наступным старанным прамываннем вадой і прасушваннем. Для работы з кіслатой трэба выкарыстаць шарсцяную анучку, засцерагаючы рукі гумавымі пальчаткамі.

САЛАМЯНАЯ СЕЧКА (З САЛОМЫ ЗБОЖЖАВЫХ ЗЛАКАЎ)

Яна лічыцца лепшай, калі яе размер складае 1—2 см. Такі размер сечкі аптымальны для глінасаламянай змазкі пры ўцяпленні падлогі і столевых перакрыццяў.

ШКЛО

Яно добрай якасці, калі бясколернае ці мае блакітнае або зеленаватае адценне. Жоўтае адценне сведчыць аб дрэннай якасці — такое шкло дрэнна зварана. Колер шкла вызначаюць наклаўшы тры лісты на белую паперу.

КІТ

Павінен быць пластычным і не прыліпаць да рук.

МАСЛЯНАЯ ФАРБА

Пры добрай якасці фарбы яе слой высыхае за адны суткі, пры здавальняючым — за двое сутак. Калі націснуць пальцам на слой на працягу 5 секунд і палец не запэцкаецца, фарба лічыцца высахлай.

АЛІФА

Добрая аліфа празрыстая, пасля сутачнага адстою можа мець невялікі асадак (не больш за 10 працэнтаў). Найбольш надзейны спосаб вызначэння якасці — проба на высыханне: поўнае высыханне слоя павінна быць не пазней 24 гадзін. Добрая аліфа саскрэбваецца са шкла вострым нажом у выглядзе эластычнай палоскі, яна не крышыцца пад нажом.

ЦЭМЕНТНАЯ АСНОВА

Цэментная аснова (сцяжка) пад лінолеум лічыцца прыгоднай, калі яна мае вільготнасць не больш за 8 працэнтаў. Праверка вільготнасці асновы праводзіцца з дапамогай прамакальнай паперы. Яе кладуць на аснову, а зверху шчыльна прыкрываюць поліэтыленавай плёнкай з нахлёстам па 10 см на кожны бок (з грузам па ўсяму перыметру ці з праклейкай гумавым клеем). Праз 16 гадзін прамакальную паперу правяраюць. Калі яна вільготная, то аснова яшчэ не прыгодная для насцілкі лінолеума.

ЯК ВЫЗНАЧЫЦЬ МАРКУ БЕТОНУ?

Марку бетону (зацвярдзелага) можна вызначыць з дапамогай зубіла і малатка вагой 0,3—0,4 кг. Калі лязо пагружаецца на глыбіню 5 мм, то марка бетону 70—100. Тонкія лісточкі, якія аддзяляюцца на паверхні, сведчаць аб тым, што марка 100—200. Неглыбокі след пакідае зубіла на бетоне маркі звыш 200.

(Па матэрыялах часопіса «Наука и жизнь»).

Просты спосаб аднавіць канапную падушку

Квадратны кавалак дэкаратыўнай тканіны (каляровая хустка) павязваецца, а лепш драпіруецца вакол падушкі адным з паказаных спосабаў.

Падушку ў выглядзе цукеркі можна ўпрыгожыць стужкамі (1), можна сабраць чатыры канцы ў дэкаратыўны вузел (3), звязаць іх у форме банта (4) ці схаваць унутр (2).

СВАЕ КОЛЫ

Каб не пацела шкло...

У дрэннае надвор'е, калі снег наліпае на ветравое шкло і аўтадворнікі не спраўляюцца з нагрузкай, вадзіцеля падсцерагае яшчэ адна непрыемнасць. Часта пацее шкло, і бачнасць дарогі рэзка пагаршаецца. А калі ўстройства для абдзімання гарачым паветрам ветравога шкла раптам сапсавалася, то шаферу, які трапіў у такую сітуацыю, і ўвогуле не пазайздросціш.

Але ёсць правераны часам няхітры спосаб ліквідаваць паценне шкла. Трэба прыгатаваць раствор з вадкага мыла або шампуню (6 частак), гліцэрыны (3 часткі), шкіпінару (1 частка) і ім перад паездкай у дрэннае надвор'е працерці шкло ўнутры кабіны. Тады шкло ў кабіне пацець не будзе.

РОЗГАЛАС

БЮСТГАЛЬТАРЫ ДЛЯ... МАШЫН

Як паведаміла столінская газета «Навіны Палесся», надзвычайна пажарнікі раёна атрымалі нечаканы падарунак ад Брэсцкага абласнога ўпраўлення пажарнай аховы, якому, у сваю чаргу, яго паднеслі ў якасці гуманітарнай дапамогі замежныя дабрачынцы. Аднак у пажарнікаў ён выклікаў толькі недаўменне. І не дзіўна: навошта ім бюстгальтары без адной палавіны, ці бюўшыя ў карыстанні жаночыя трусы, панчошныя джынсы, світары, сандаліі? Але, падумаўшы, яны з удзячнасцю прынялі замежныя анучкі — хоць будзе чым машыны мыць.

Юрась ДУБІНА.

АДНЫМ ДЭФІЦЫТАМ БУДЗЕ МЕНШ

МІНСК. На заводзе сродкаў комплекснай аўтаматызацыі асвойваецца выпуск малагабарытнай пральнай машыны, якая ў некаторым сэнсе з'яўляецца аналагам дэфіцытнай «Вятка-аўтамат». Законы рынку дыктуюць вядомаму прадпрыемству, як зарабіць грошы ў цяперашніх умовах, таму спецыялісты завода планую паставіць новыя вырабы на паток не як хутчэй, пакуль пры гэтым цяжкасцей — хоць адбаўляй.

МЫ МАЕМ ГОД, АД СІЛЫ — ДВА

Аб цэнавай палітыцы на прадукцыю міждзяржаўнага абмену з Казахстанам

Падпісанае 16 верасня ў Алма-Аце пагадненне аб цэнаўтварэнні на прадукцыю міждзяржаўнага абмену прадугледжвае, што разлікі за яе (у рублях) будуць рабіцца прадпрыемствамі і арганізацыямі на недыскрымінацыйнай аснове, па свабодных цэнах, у тым ліку на найважнейшыя віды прадукцыі міждзяржаўных паставак (канкрэтны пералік гэтай прадукцыі павінен быць вызначаны да 15 кастрычніка) — па цэнах, якія дзейнічаюць на ўнутраных рынках кожнай з дзяржаў. Пры гэтым цэны на асобную прадукцыю могуць быць не толькі свабоднымі, але і рэгулюемымі.

Такое ўдакладненне не выпадковае. Сення Казахстан цэнтралізавана ўстанаўлівае цэны ў паставах трактараў, аўтамабіляў, прадукцыі нафтахімічнай вытворчасці. Мы — казахстанскай пшаніцы, сельгасмашын, каляровых металаў. Цяпер закупачныя цэны на збожжа для гаспадарак Казахстана, г. зн. цэны ўнутранага рынку, як мінімум у 2 разы ніжэйшыя за цэны, устаноўленыя ў Расіі, і нам невыгадна, дае гэта не набываць. У адпаведнасці з дамоўленасцю Казахстан узяў абавязацельства паставіць Беларусі пшаніцы ўсім мільёна тон. Закупка ўзгодненай колькасці збожжа ў Расіі абышлася б нам даражэй на 20 мільярдаў рублёў.

У той жа час наша аўтамабілі і трактары, пастаўляемыя за межы рэспублікі, абкладаюцца ўсялякімі падаткамі, якія павялічваюць рэалізацыйныя цэны для пакупніка на 20—50 працэнтаў супраць цэн унутранага рынку. Адпаведна для Казахстана гэта будзе выключэнне.

Адначасова пагадненне назначае нас на паступовы пераход да разлікаў за пастаўляемую прадукцыю па сусветных цэнах. Заразь баланс увозу і вывазу прадукцыі (у сусветных цэнах) паміж Беларуссю і Казахстанам яўна не на нашу карысць. Выходзячы з прыняты[х] аб'ёмаў узаемных паставак на 1993 год (у доларах), наш вываз у Казахстан складае менш палавіны кошту ўвозу адтуль яго прадукцыі. Вартасныя аб'ёмы (у вывазе) збожжа, бавоўны, каляровых металаў павінны скарачацца толькі за кошт магчымасці вывозу ў той жа валюце ад пастаўляемых Казахстану аўтамабіляў, трактароў і г. д.

Гэта прымушае нас перагледзець структуру вытворчасці ў рэспубліцы. Дысбаланс паміж рэспублікамі па ўвозу і вывазу прадукцыі ў пераходзе на сусветныя цэны — з'ява недаўгачасная. У нашым распараджэнні год, ад сілы—два.

В. СТАЎРОЎ,
начальнік аддзела Дэпартамента цэн.

Аб мерапрыемствах у сувязі з Днём пажылых людзей

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

13. Міністэрству адукацыі прыняць меры па пашырэнню дапамогі ветэранам з боку студэнцкай і школьнай моладзі, арганізацыі дабрачынных акцый па доглядзе састарэлых і хворых пенсіянераў.

14. Прыняць прапанову Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі аб бясплатным выдзяленні Міністэрству сацыяльнага забеспячэння 1 тыс. пуцёвак у мясцовыя санаторыі за кошт сродкаў сацыяльнага страхавання для арганізацыі адпачынку пенсіянераў.

15. Міністэрству сацыяльнага забеспячэння, Дзяржаўнаму камітэту па прэсе Рэспублікі Беларусь абароне насельніцтва, Міністэрству аховы здароўя, Дзяржкампаніку сумесна з іншымі зацікаўленымі Міністэрствамі і ведамствамі распрацаваць да 1 ліпеня 1993 г. рэспубліканскую комплексную праграму па праблемах пажылых людзей.

16. Міністэрству сацыяльнага забеспячэння да 1 снежня 1992 г. абагульніць пажаданні, выказаныя ветэранамі ў ходзе правядзення Дня пажылых людзей, і па пытаннях, якія патрабуюць рашэння Урада, унесці адпаведныя прапановы.

17. Кантроль за выкананнем дадзенай пастановы ўскласці на Упраўленне па справах сацыяльна-культурнага комплексу Кіраўніцтва справамі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь В. КЕБІЧ.

Кіраўнік спраў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь М. КАЎКО.

23 верасня 1992 г. г. Мінск.

ШАЛЁНЫ КОТ ДА ДАБРА НЕ ДАВОДЗІЦЬ

У Віцебску зарэгістраваны тры выпадкі ўкусаў людзей і жывёл шалёнымі катамі. Кот грамадзяніна П., цікавы чалавек, напаў на ўладальніка і пакусаў ногі. Гаспадар у гэты час сабакаў і малых дзяцей... Пасля некалькіх выпадкаў пачалося масавае абследаванне ўсіх жывёл, ...

Адзін момант: па назіраннях ...

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ «СВАБОДА»

◆ Намеснік кіраўніка ўрада Расіі Чубайс заявіў на прэс-канферэнцыі, што канкрэтныя паўнамоцтвы ўрада ў групоўцы «Камуністы Расіі» ў расійскім парламенце... прыватызацыі. Па словах Чубайса, кіраўнікам шэрагу адміністрацыйных рэгіёнаў Расіі ўжо перадаюцца прыватызацыйныя чэкі для размеркавання каля 7 мільёнаў прыватызацыйных ваўчараў.

◆ Паводле паведамлення з Абхазіі, грузінскія ваенна-паветраныя сілы здзейснілі налёт на абхазскі горад Ткварчэлі. У налёце ўдзельнічалі два ваенныя верталёты і каля знішчальнік. Ёсць чалавечыя ахвяры.

◆ У Нальчыку з санкцыі пракурора Кабардзіна-Балкарыі затрыманы прэзідэнт Канфедэрацыі горскіх народаў Каўказа Шанібаў. Аб гэтым карэспандэнту радыё «Свабода» паведаміў намеснік генеральнага пракурора Расіі Лісаў. Шанібаў абвінавачваецца ў падзарэнні аб здзяйсненні шэрагу злачынстваў. Пракурор Кабардзіна-Балкарыі Дзейнас завёў крымінальную справу ў адносінах да Шанібава па артыкулу 70 (прым) Крымінальнага кодэкса Расійскай Федэрацыі, які прадугледжвае пакаранне за заклікі да здзяйснення захопу сістэмы дзяржавы. Шанібаў абвінавачваецца таксама і па артыкулу 71 — прапаганда вайны.

◆ Турцыя згадзілася паставіць у Арменію 100 тысяч тон збожжа. Гэта будзе зроблена па просьбе армянскага боку.

◆ Старшыня Вярхоўнага Савета Літвы Вітаўтас Ландсбергіс заклікаў НАТО забяспечыць бяспеку дзяржаў Прыбалтыкі. У ходзе выступлення перад пасламі краін НАТО ў штаб-кватэры саюза ў Бруселі Ландсбергіс папрасіў таксама НАТО прыслаць назіральнікаў за вывадам расійскіх войск з Літвы.

◆ На вуліцы Бухарэста выведзены ўзмоцненыя нарады паліцыі ў сувязі з мітынгамі, якія партыі, што сапернічаюць паміж сабой, праводзяць напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў у краіне.

«БІ-БІ-СІ»

◆ Арменія і Азербайджан прыйшлі да дамоўленасці аб двухмесячным спыненні агню ў Нагорным Карабаху. Пагадненне ўступіць у сілу ў пятніцу.

◆ Расія замарозіла ўсе фінансавыя аперацыі з Украінай да таго часу, пакуль абедзве краіны не змогуць прыйсці да пагаднення аб тым, як весці разлікі паміж сабой. Каля 2/3 усяго аб'ёму ганлю паміж дзяржавамі СНД прыходзіцца на Расію і Украіну.

◆ Злучаныя Штаты заявілі, што будуць дабівацца рашэння ААН стварыць камісію па расследаванню ваенных злачынстваў у былой Югаславіі.

◆ Прадстаўнікі іракскіх апазіцыйных сіл прыступілі да перагавораў у паўночным Іраку, якія закліканы падрыхтаваць ...

РАДЫЁ «ФРАНС ІНТЭРНАСЬЯНАЛЬ»

◆ Генеральная Асамблея ААН адобрыла рэзалюцыю аб выключэнні рэспублікі, што засталася ад Югаславіі, — Сербію і Чарнагорыю — з ліку ўдзельнікаў цяперашняй сесіі. За выключэнне прагаласавалі 127 краін, супраць — 6 і 26 — устрымаліся.

◆ На поўдні Францыі, дзе ў выніку паводкі загінулі звыш 20 чалавек, працягваецца выратавальная аперацыя. Яшчэ 20 чалавек лічацца прапаўшымі без вестак.

◆ Прэзідэнт Філіпін Фідэль Рамас адмяніў закон 35-гадовай даўнасці, які забараняў членства ў камуністычнай партыі. Каля 170 членаў гэтай партыі, зняволеных за ўдзел у яе рабоце і дзейнасці, будуць вызвалены ў самы бліжэйшы час.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ

interfax ИНТЕРФАКС

Медыкі Таджыкістана заклікаюць спаліць гуманітарныя кансервы

Мясныя кансервы, прысланыя ў Таджыкістан у якасці гуманітарнай дапамогі ад ЕЭС, уяўляюць «фатальную пагрозу для жыцця і падлягаюць неадкладнаму знішчэнню». Такое паведамленне рэспубліканскай санэпідэмслужбы перадало ў сераду душанбінскае радыё.

750 тон кансерваў было пастаўлены яшчэ ў лютым-сакавіку адной з італьянскіх фірмаў і былі накіраваны ў Кулябскую і Курган-Цюбінскую вобласці, а таксама раздадзены малазабяспечаным сем'ям, дамам састарэлых, школам, інтэрнатам і бальніцам. Да сённяшняга дня скаргаў на атручэнне кансервамі не паступала.

Дэлегацыя ЛДП на чале з Жырыноўскім вылецела ў Парыж

Дэлегацыя Ліберальна-дэмакратычнай партыі на чале з Уладзімірам Жырыноўскім вылецела ў Парыж на запрашэнню дзеячаў Францыі, паведаміла ў сераду прэс-служба ЛДП.

У праграме візіту запланаваны сустрэчы з мэрам Парыжа, старшынёй Нацыянальнага фронту Ле Пэнам і іншымі палітычнымі дзеячамі.

На выніках перагавораў 26 верасня У. Жырыноўскі правядзе прэс-канферэнцыю ў сталіцы Францыі.

Расійскія ваенныя ў Тбілісі абвяргаюць інфармацыю абхазскіх крыніц аб бамбардзіроўцы горада Ткварчэлі

Прэс-цэнтр групы расійскіх войск у Закаўказзі абверг інфармацыю абхазскіх крыніц аб ракетна-бамбавым ударах грузінскай авіяцыі ў сераду па горадзе Ткварчэлі, сёлах Арасадзых, Гуп, Гвада Ачамчырскага раёна Абхазіі.

Прадстаўнік прэс-цэнтра заявіў у Тбілісі, што службы ППА Расіі, якія кантралююць паветраную прастору Абхазіі, не зарэгістравалі ніякіх абстрэлаў горада ў апошнія дні.

Прэс-цэнтр Вярхоўнага Савета Абхазіі, які знаходзіцца ў Гудауце, раней паведаміў, што горад і сёлы бамбілі днём у сераду два верталёты і самалёт СУ-25. Паводле яго даных, сярод мірнага насельніцтва ёсць ахвяры.

Канстытуцыйны суд аштрафаваў адваката А. Макарава і папярэдзіў, што можа пазбавіць яго слова

Канстытуцыйны суд (КС) Расіі прыняў рашэнне аштрафаваць на 100 рублёў адваката Андрэя Макарава, які прадстаўляе інтарэсы прэзідэнта ў працэсе па справе КПСС, за парушэнне Закона аб КС і папярэдзіць яго аб магчымасці пазбаўлення слова і выдалення з зала пасяджэння ў выпадку паўторнага падобных парушэнняў.

Абвясціўшы гэтае рашэнне ў сераду, старшыня КС Валерый Зоркін растлумачыў, што санкцыі ў адносінах да адваката прыняты за яго скаргу ў судом, скажэнне пазіцыі члена КС Мікалая Вядзернікава, а таксама за зняважлівыя выпады ў адрас суддзяў і іжыненне хаатычных на суд у ходзе пасяджэння 17 верасня і ў выступленні па расійскім тэлебачанні.

Нагадаем: А. Макараў абвінавачаў шэраг членаў КС у неаб'ектыўнасці і прадузятасці.

Выступіўшы на працэсе ў сераду ў якасці эксперта КС, прафесар МДУ Яўген Суканаў выказаў меркаванне, што КПСС «усё ж была партыяй». Празідэнт, па яго словах, не меў права вырашаць пытанне аб ліквідацыі партыі, а нацыяналізацыя яе маёмасці павінна была суправаджацца кампенсацыяй матэрыяльнага ўрону.

ПАСТАНОВА ЦЭНТРАЛЬНАЙ КАМІСІІ ПА ВЫБАРАХ НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АД 15 ВЕРАСНЯ 1992 ГОДА

Аб правядзенні паўторных выбараў народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь у радзе выбарчых акруг

Цэнтральная камісія па выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь, зыходзячы з патрабаванняў артыкула 57 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь», пастанаўляе:

1. Даручыць акруговым выбарчым камісіям выбарчых акруг: Маякоўскай № 2, Севастопальскай № 3, Аўтазаводскай № 8, Грушаўскай № 14, Голубеўскай № 16, Аэрадромскай № 20, Акадэмічнай № 27, Валгаградскай № 28, Калінінскай № 29, Горкаўскай № 37, Луначарскай № 38 гор. Мінска і Гродзенскай-Горкаўскай № 238 Гродзенскай вобласці правесці паўторныя выбары народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь 29 лістапада 1992 года.

2. Ажыццяўленне перадвыбарных мерапрыемстваў пры правядзенні паўторных выбараў народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь па названых выбарчых акругах правядзіцца ў парадку і ў тэрміны, прадугледжаныя Законам «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь».

Галасаванне праводзіцца на тых жа выбарчых участках, па спісах выбаршчыкаў, удакладненых напярэдадні правядзення паўторных выбараў. Пры правядзенні паўторных выбараў у спісы выбаршчыкаў дадаткова ўключаюцца грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія дасягнулі да дня або ў дзень выбараў 18 гадоў, пастаянна пражываюць на тэрыторыі дадзенай выбарчай акругі, а таксама тыя, хто прыехаў на пастаяннае жыхарства. Падставай для адзнакі ў спісе выбаршчыкаў аб выбыцці выбаршчыка ў перыяд паміж агульнымі і паўторнымі выбарамі з'яўляецца: смерць; пераезд на іншае пастаяннае месца жыхарства; прызыў у войскі ... і пераход на службу ...

Старшыня Цэнтральнай камісіі па выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь А. АБРАМОВІЧ.

Сакратар Цэнтральнай камісіі па выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь І. ЛІХАЧ.

Уратуйце нашых сірот!

На Беларусі 17 тысяч дзяцей-сірот. Некаторыя з іх хутка набудуць дом і сям'ю. Гэта стане магчымым дзякуючы дзейнасці нямецкага фонду імя Германа Грамайнера, які прысвяціў сваё жыццё выхаванню дзяцей-сірот. У 103 краінах свету зараз існуе больш чым 300 «SOS-Дзіцячых вёсак», створаных па яго ідэі, у якіх жыве 60 тысяч дзяцей. У хуткім часе ў пасёлку Барауляны Мінскага раёна пачнецца будаўніцтва дамкоў-катэджаў першай на Беларусі «SOS-Дзіцячай вёскі», разлічанай на 150—180 дзяцей-сірот, і грамадскага цэнтра на 30—35 месц.

У Беларусі ж ініцыятыва стварэння «SOS—Дзіцячай вёскі», у стварэнні камітэта па яго ўздзяйсненню стаяў Беларускі дабрачынны фонд «Дзецям Чарнобыля».

Прэзідэнт «Кіндэрдорф Інтэрнацыянал» Гельмут Куцін дняямі наведаў Беларусь, каб азнаёміцца з ходам будаўніцтва.

Пан Куцін таксама выхоўваўся ў адной з такіх вёсак, зараз ён займаецца тым, што яны з'явіліся на тэрыторыі ўсіх рэспублік былога Саюза: Армені, Грузіі, Расіі. У сваім выступленні перад прадстаўнікамі прэсы ён адзначыў, што вельмі задаволены адносінамі кіраўніцтва Беларусі да здзяйснення праекта. На яго думку, каб справа ішла добра, патрэбны два фактары: грашовыя сродкі, якія нямецкі бок забяспечыць, і чуласць, зацікаўленасць, гуманістычны падыход людзей, якія здзяйсняюць тут гэтую ідэю.

Аўтар праекта і кіраўнік будаўніцтва архітэктар Юлій Анатольевіч Шарэнкоў гаворыць, што ўжо патрачаны 2 мільёны нямецкіх марак. Увесь каштарыс кошт праекта — 40 мільёнаў рублёў (як гэта ліюба нямецкай ўстараўва).

У комплексе ўвойдуць сямейныя дамы для жыцця мацi і шасці — восьмі дзяцей. Такім чынам сіроты набудуць маці, а таксама братоў і сястрычак. У планах ёсць і спартпляцоўка, штучны вадаём, ручай, азялянічка і пляцоўкі для гульняў.

Вось толькі трапіць у такія дзеці не змогуць усе жадаючыя. Каб дзіця ўзялі ў вёску будуць адбірацца па ўзросце да дзевяці гадоў. Але калі ў дзіцяці ёсць кроўныя браты або сястрычкі, яны будуць пасяляцца разам, без уліку ўзросту. Сталымі іх можа таксама не любая адзінокая жанчына: іх узрост павінен быць ад трыццаці да сарака гадоў.

Ларыса ЦІМОШЫК.

Спектакль напярэдадні прэм'еры — дабрачынны

У Беларускім дзяржаўным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы пастаўлены спектакль «Звон — не маўчы» па п'есе Івана Чыгрынава. Афішывая прэм'ера адбудзецца 5 кастрычніка, але ў сераду вечарам тэатр даў прэм'ерны спектакль, увесь збор ад якога пойдзе на адраджэнне Свята-Петрапаўлаўскага сабора на Няміге.

«Гістарычная драма «Звон — не маўчы» прысвечана падзеям, якія адбываліся тысячу гадоў назад, калі вялікі князь кіеўскі Уладзімір пакараў сваю жонку Рагнеду і сына Ізяслава, адпраўіўшы іх у выгнанне (гэтая месціна якраз і названа ў гонар сына — Заслаўем). Спектакль раскрывае перад гледачом старонкі сівой даўніны, прымушае разважаць пра ўзаемадачыны добра і жорсткасці, праўды і ісціны, веры і мудрасці.

Пастаноўку спектакля ажыццявіў Геннадзь Дыхасіць, а гэта другая яго рэжысёрская работа (пасля «Смеху лангуста»). Мастак — Барыс Герлаван, кампазітар — Алег Янчанка, пастаноўка сцэнічная руху і пластыкі зроблена Людмілай Новік.

— У працэсе пастаноўкі п'есы мы, напэўна, нясем кантакталі з Іванам Чыгрынавым? — спытала ў загадчыка літаратурна-драматургічнай часткі тэатра Ванкарма Нікіфаровіча.

— Безумоўна, і не ўсе з ім было проста, спрэчак і перажыванняў. Але гэта ліса не... выдатна, бо, у зберагні раўноў... Многа...

Новы спектакль купалаўцы меркавалі паказаць у Заслаўі — дзе, па падзеі, адбываліся многія падзеі, узнесобленыя на сцэне. Аднак, перарабіўшы кошты, вырашылі — ці за неспрыстасаванасць мясцовай пляцоўкі. Таму будзе шмат правы. Адзін з прэм'ерных спектакляў будзе паказаны у Заслаўі.

Уладзя ТАЦІЯНЧЫК.

Па грыбы. З пісталетам і рацыяй

ЖЫТКАВІЧЫ. (У. Пернікаў). Як вядома, па грыбы ў лес ідуць з кошыкам, а не з пісталетам. Аднак некаторыя мясцовыя аматары «ціхага палявання» чамусьці пачалі ўдасканальваць гэтую справу, і вось у выніку з'явіліся незвычайныя знаходкі.

І таму, аказваецца, ёсць свае важкія прычыны. На першае, шмат людзей, што ходзяць у лес, ідуць з мяжы. Паводле ж расійскіх, па-другое, па рынках Украіны і Польшчы іх можна прадаць па неймаверных цэнах.

Вось чаму жыхары райцэнтра адзін не вяртаюцца ў лес за межы прышчапічу, раней ...

...дацца глыбокай ночы. А для таго, каб ім спадарожнічала ўдача, прыхапілі з сабой газавы пісталет, партатыўную радыёстанцыю. Бо кожны ж бярэ з сабой наш кошык. Але ўсё ж за ўзялі іх у лес, а ў рабінну напроць, выстралілі. Дзіўна...

Там прывязалі вартаўніка да вялікай радыёстанцыі, а калі ж яго пазнаў, то адразу падабраліся да гэтага, бо малая рэч дала іх знаць...

школы Я. Саўчыц, рабочы райспажыўсаюза Ю. Гаўрыловіч, загадчык гаспадаркі санітарна-эпідэміялагічнай станцыі А. Галавач і вартаўнік адной з устаноў В. Кулакевіч па грыбы ...

Адны работнікі міліцыі праз некалькі дзён знайшлі больш амата дарэмна... Пасля ўсе ім цілі іх у ізалятар часовага ўтрымання. Вядзецца следства.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

Зменны абутак заўсёды на месцы

Прапануем мамам пашыць для школьнікаў вось такія зручныя раскладныя сумачкі для «другога» абутку.

Па дарозе ў школу і назад сумачка маленькая — у ёй невялікія тапачкі ці туфлі. Асабліва зручна малодшым школьнікам: сумка акуратная, не цягнецца па зямлі. А здаючы ў гардэроб валёнкі і боцікі, дзіця пакладзе іх у тую ж сумку, але ўжо «вырасшую», сцягне верх шнурком — боцікі не выпадуць, не згубяцца.

Выкрайкі дадзены ў маштабе 1:10.

Сумка 1. Яна складаецца з дзвюх частак: ніжняй і верхняй. На ніжнюю вазьміце больш шчыльную тканіну, чым на верхнюю. Наверсе ў куліску ўцягніце шнурок. Калі схаваць верхнюю частку ў ніжнюю — атрымаецца маленькая сумачка для вуліцы. Несці яе можна і за дзве ручкі, і за адну — праз плячо.

На чарцяжы дадзены:

1. Ніжняя частка —2 дэталі.
2. Верхняя частка —2 дэталі.
3. Ручка —1 дэталь.
4. Штрыпка —8 дэталей.

Сумка II. Яна падобна на вялікі кашалёк. У меншую сумку са шчыльнай тканіны змяшчаецца большая з тонкай тканіны накшталт «балонні». У яе кладуць зменны абутак і зашпільваюць на «маланку» даўжынёй 45—50 см, прышытую па перыметру маленькай сумкі. Ручка — у выглядзе пятлі на згібе, прышыта звонку. Маленькую сумачку на адным баку можна ўпрыгожыць эмблемай, а на другім зрабіць праразную кішэнь на «маланцы» 14 см — для рукавічак.

Меншая сумка прышываецца да адной з дэталей большай (гл. чарцёж).

Парадак злучэння дэталей такі: спачатку прышыйце ручку, эмблемку з ініцыяламі ці назвай класа (1 А, 2 Б...) і толькі потым прыстрачыце па перыметру маленькую сумку да большай. Далей сшыйце вялікую сумку, у куліску зацягніце трывалы шнурок.

На чарцяжы дадзены наступныя дэталі:

1. Меншая сумка —1 дэталь.
2. Большая сумка —2 дэталі.
3. Ручка —1 дэталь.

Склеп на... балконе

Пачалася нарыхтоўка бульбы. І калі ў сельскага гаспадара праблем па яе захоўванню няма, гарадскому жыхару самы час задумацца: як гэта зрабіць у кватэры.

Ёсць шмат варыянтаў вырабу кантэйнераў для захоўвання агародніны на балконе, лоджыі і г.д. Мы раскажам аб самых простых.

Спачатку некалькі агульных парад:

◆ У першы (лячэбны) перыяд захоўвання клубні бульбы «залечваюць» механічныя пашкоджанні. Гэтаму спрыяе тэмпература 17—18° і сухое паветра. Зарубцоўка праходзіць за 8—10 сутак.

◆ Пасля гэтага бульбу паступова ахаладжваюць. Рэзкае паніжэнне тэмпературы пагражае яе захворваннем.

◆ Найлепшая тэмпература для працяглага захоўвання 3—5°, а вільготнасць у межах ад 80 да 90 працэнтаў.

◆ Бульбу трэба захоўваць у цемнаце. Пры свеце ў ёй накопліваецца ядавітае рэчыва—саланін. Пазелянелыя клубні ядавітыя!

◆ У выпадку захворвання бульбы поўную пераборку рабіць не трэба — гэта прывядзе да заражэння здаровых бульбін. Выберыце ачагі загнівання, а бульбу, якая побач, апыліце сухой крэйдай ці драўляным попелам.

◆ Закладваючы бульбу на захоўванне, караняплоды не трэба поўнасцю ачышчаць ад глебы ці мыць. Гэта паскарае развіццё хвароб.

А цяпер—самы просты кантэйнер. Дзве кардонныя скрыні можна адшукаць каля магазінаў ці купіць. У якасці ўцяпляльніка — старыя газеты, якія знойдуцца ў кожнай сям'і.

Спачатку ўстанавіце скрыню большага размеру на пачкі газет 10—15 см таўшчынёй, бліжэй да сцяны кватэры. З бакоў абкладзіце газетамі. На дно скрыні таксама кладуцца газеты (3—4 см). Пачкі ўкладвайце шчыльна! Унутр ставіцца скрыня меншага размеру і таксама абкладваецца газетамі.

Накрыўка для такога «склепа» выразаецца з 5-міліметровай фанеры. Над меншай скрыняй выразаецца прамавугольная дзірка. Накрыўка засцілаецца поліэтыленам з такой жа дзіркай пасярэдзіне. Замест фанеры можна выкарыстаць дошкі, з якіх робіцца насціл.

Цяпер «склеп» зверху закладваем пачкамі газет так, каб пачак над дзіркай лёгка здымаўся. Засталося накрыць усё поліэтыленам.

Для абагрэву ўнутр змяшчаецца звычайная лямпачка. Кардон побач з ёй трэба пакрыць сілікатным клеем, а можна ўставіць лямпачку ў слоік.

А гэта ўжо больш складаны варыянт.

Каркас робяць з дошак ад упаковак (мэблі, напрыклад). Даўжыня і шырыня—па жаданню. Потым каркас абіваюць аргалітам (фанерай). У пакрыўцы робіцца дзірка, да нізу прыбіваюцца два брускі, каб скрыня не стаяла на падлозе.

А так рабілі дзяды

А гэта спосаб захоўвання бульбы на падворку. Ён хаця і старажытны, але можа быць эфектыўна выкарыстаны і сёння.

Як правіла, бульбяная яма робіцца ў выглядзе збана прыкладна на 200 вядзёр бульбы. Глыбіня «збана» 3-4 метры. Гарлавіна ў дыяметры робіцца 90 см, а ў вышыню — 1 м. Дно «збана» 140 см у дыяметры, а шырыня самога «збана» ў «плечыках» павінна быць не больш 2,5м. «Плечыкі» капаюцца на вышыні 140 см ад дна. «Збаны» большых памераў не робяцца, бо па вопыту вядома, што ў іх бульба захоўваецца горш.

ПРАГРАМА ТЭЛЕ-ПЕРАДАЧ

ПАНЯДЗЕЛАК, 28 верасня

Беларускае тэлебачанне

16.30. Навіны.
16.35. Геаграфія Беларусі. 9-ы клас.
17.05. Мультфільмы.
18.00. Дак. фільм.
19.00. Абласныя навіны (Брэст).
19.10. Бар'еры. Сустрэча з пераможцамі, прызёрамі і ўдзельнікамі Паралімпійскіх гульняў у Барселоне.
20.10. «Хто ў цераме жыве?» Тэлепарыс.
20.25. Дак. фільм.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. «Гол у Спаскія вароты». Маст. фільм.
22.50. Старажытнае мастацтва Беларусі. З фондаў Дзяржаўнага мастацкага музея.
23.15. Спартыўны тэлекур'ер.
23.35. НіКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Пудзя». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. Лірычны канцэрт.
8.40. У свеце жывёл.
9.40. А. П. Чэхаў. «Вішнёвы сад». Тэлеспектакль. У перапынку **(11.00)** — Навіны (з сурдаперакладам).
12.25. «Ранак туманны». Фільм-канцэрт.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. «Адпачывай!»
16.20. Лёгкая атлетыка. Кубак свету.
17.00. Навіны.
17.20. Крэшчэнда.
17.35. Футбольны агляд.
18.05. НЭП.
18.35. «Пачвара ці хтосьці іншы...» Маст. фільм.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Тэлесерыял «Дробязі жыцця». 1-я серыя. «Здрада».
21.10. Прэс-клуб.
23.00. Навіны.
23.20. Оба-на.
24.00. «Сватанне гусара». Маст. фільм.

Канал «Расія»

17.05. Адлюстраванне.
17.50. «Пісьмы каралю». Невядомыя факты з жыцця Элвіса Прэслі.
18.05. «Давайце разбяромся».
18.15. Дыялогі дылетантаў.
18.45. Крымінальныя паведамленні.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Руская рулетка». Маст. фільм.
20.50. «Слуп». Мультфільм для дарослых.
21.00. Момант ісціны. На пытанні А. Караўлава адказвае Герман Цітоў.
22.00. Весткі.
22.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
22.50. У Тэрпсіхоры.
23.20. Рок-кафэ.

АЎТОРАК, 29 верасня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Алтайскія эцюды».
9.00. Геаграфія Беларусі. 9-ы клас.
9.30. Гаворым па-беларуску.
9.55. «Гол у Спаскія вароты». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. Гісторыя Беларусі. 9-ы клас.
17.05. «Пластылінавая варона», «Вер-не вер», «Тайна цацак». Мультфільмы.
18.00. Дак. фільм.
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. Здароўе. Хто Вы, доктар Сайкоў?
19.40. Эканамічная хваля. Чаму на мелі рачны флот Беларусі? Прамая лінія.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.40. «Маё апошняе танга». Маст. фільм (Іспанія).
23.20. Спявае гурт народнай песні «Купалінка».
23.50. НіКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «У старым куфэрку». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.05. Футбольны агляд.
9.35. «Марскі альбом». Канцэрт.
10.00. «І я ў Сібіры жыў». Аб жыцці і дзейнасці гісторыка Сібіры П. А. Слаўцова.
10.30. «Дробязі жыцця». Маст. тэлесерыял. 1-я серыя «Здрада».
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ад'ютант яго правасхадзіцельства». Маст. фільм. 1-я серыя.
12.30. «Формула кахання». Маст. фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Дзелавы веснік.
14.40. Свет грошай Адама Сміта.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Дак. фільм «Самарканд».
16.15. Асацыяцыя дзіцячага тэлебачання.
17.00. Навіны.
17.20. «Астанкіна» прадстаўляе.
17.50. Мультфільм.
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. «Мініяцюра». Музычная праграма.
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Фільмы рэжысёра А. Вайды. «Попел». 1-я серыя.
22.00. Ваеннае рэвю.
22.30. Дак. фільм Ю. Бялянкіна «Дзеючыя асобы».
23.00. Навіны.
23.25. «З Маямі з любоўю». Спецыяльны выпуск праграмы «50х50».
23.55. «Звон адыходзячага лета». Маст. фільм.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. Момант ісціны.
10.55. «Кінгсайз». Маст. фільм.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Мульці-пульці. «Вясёлая карусель», «У дзень збору гарбузоў».
15.55. «Бадабокі». Праграма для дашкольнікаў (Францыя).
16.15. Студыя «Рост». «Тон-лабірынт».
16.45. Там-там навіны.
17.00. Каўчэг Жана Ваньё.
17.30. Выбіраю вёску на жыхарства.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. «Флейта і крыху нервова». (Памяці кампазітара Артура Лур'е).
18.40. «Нашчадкам у прыклад». Пра лёс вялікага князя А. К. Раманава.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.20. Папера для Расіі.
20.45. Свет праз культуру.
21.00. «Я — пушчаная страла». «Пра рух «зялёных».
21.20. Аз есмь.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.25. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
22.55. Кабарэ «Бязглуздзіца».
23.55. Іграе ансамбль «Мацэртэум».

СЕРАДА, 30 верасня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Ледавікі Урала».
9.00. Гісторыя Беларусі. 9-ы клас.
9.30. Экран беларускага кіно. «Хочаце—кахайце, хочаце—не».
10.40. Дак. фільмы.
11.30. «Мільянерка». Фільм-спектакль.
14.05. «Я помню дзіўнае імгненне...» Фільм-канцэрт.
14.55. Навукова - папулярныя фільмы «Тайна затанулага горада», «Пекла над воблакамі».
15.55. «...І хлеб, і песня». Фільм-канцэрт.
16.30. Навіны.
16.35. «Кот Леапольд у сне і наяве». Мультфільмы.
16.55. Футбол. «Дынама» (Мінск) — КІМ (Віцебск).
18.50. «Музыка шкла». Кінанарыс.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. Роднае слова.
19.50. Геракл. Культурызм—спорт для ўсіх.
20.25. Паэтычная гасцёўня. Новыя вершы чытае Галіна Каржанеўская.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Чорная ружа—эмблема маркоты, чырвоная ружа—эмблема любві». Маст. фільм 1-я і 2-я серыі. У перапынку **(22.30)** —НіКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Мы з Джэкам». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. «І мой свет скрозь мяне праліўся». Пра творчасць цюменскага мастака Ю. Юдзіна.
10.20. Асацыяцыя дзіцячага тэлебачання.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ад'ютант яго правасхадзіцельства». 2-я серыя.
12.45. «Апякун». Кароткаметражны фільм.
12.55. «Звон адыходзячага лета». Маст. фільм 1-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Наш музычны клуб.
16.45. Як дабіцца поспеху.
17.00. Навіны.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
18.10. «Багатыя таксама плачуць».
18.55. Кніжны двор.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Фільмы рэжысёра А. Вайды. «Попел». 2-я серыя.
21.50. «Чорная скрыня».
22.15. Футбол. Еўрапейскія кубкі.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Вольны час.
8.10. Айчына мая.
9.05. Кабарэ «Бязглуздзіца».
10.05. Іграе ансамбль «Мацэртэум».
10.40. Спектакль Маскоўскага тэатра сатыры «Маладыя гады Людовіка XIV».
11.35. Рэтра. «Пявучыя гітары».
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20—13.30. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Бізнес: новыя імёны.
15.15. Мульці-пульці.
15.30. Хрысціянская праграма. «Вялікія пытанні жыцця».
16.00. «Погляд з аркестра». Аб творчасці М. С. Галаванава.
16.45. Там-там навіны.
17.00. «Далёкі Усход».
17.45. М-трэст.
18.00. «Давайце разбяромся».
18.15. Апазіцыя.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
20.40. На сесіі ВС Расіі.
21.05 і 22.20. Футбол. Кубак УЕФА. «Рапід» (Вена) — «Дынама» (Кіеў).
23.10. «Стракаты кацёл». Эстрадная праграма (Германія).

ЧАЦВЕР, 1 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Чорная ружа — эмблема маркоты, чырвоная ружа—эмблема любві». Маст. фільм 1-я і 2-я серыі.
16.30. Навіны.
16.35. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
17.00. Сёння—Міжнародны дзень пажылых людзей. «Дабрадзея».
18.00. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
18.30. Абласныя навіны (Гродна).
18.40. Зачытайце маё пісьмо...
18.45. Міжнародны дзень музыкі. Святочны канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі. У перапынку — Калыханка.
21.15. Панарама.
21.40. Да нацыянальнага свята кітайскага народа. Выступленне Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Беларусі Ван Сінда.
21.50. Тыдзень беларускага ўрада.
22.15. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... Дабрачынны канцэрт гуртоў «Уліс» (Мінск) і «Холі Джой» (Лондан).
23.40. НіКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Мы малюем». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. Дак. фільмы.
10.20. Наш музычны клуб.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ад'ютант яго правасхадзіцельства». 3-я серыя.
12.35. «Каўбой». Фільм-балет.
12.55. «Звон адыходзячага лета». Маст. фільм. 2-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. «Гісторыя і людзі». Мастацка-публіцыстычная праграма.
17.00. Навіны.
17.20. «Мелодыі сонечнага краю». Канцэрт казахскай музыкі.
17.50. «Казка на колах». Мультфільм.
18.05. «Багатыя таксама плачуць».
18.50. Дак. фільм «...На маім вяку...»
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Лато «Мільён».
21.05. Прэм'ера рубрыкі: «Кожны аб сваім».
21.20. Да Міжнароднага дня музыкі. «Адраджэнне».
23.20. Тэлескоп.
23.00. Навіны.
23.25. «Формула кахання». Маст. фільм.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. Вольны час. «Калекцыянер».
8.05. Народная песня ў творчасці замежных кампазітараў. Дж. Гершвін.
9.05. Футбол. Кубак УЕФА. «Рапід» (Вена) — «Дынама» (Кіеў).
10.40. Кіпрас Мажэйка. Рэпартажы з НАТА.
11.10. «Жыццё-быццё».
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Сігнал.
15.15. Мульці-пульці.
15.45. Пілігрым.
16.45. Там-там навіны.
17.00. Рэтра. Спявае Уладзімір Макараў.
17.15. «Як жывеш, Уфа?»
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.20. Спецыяльны камерцыйны веснік.
20.30. Невядомая Расія. Да 100-годдзя з дня нараджэння М. Цвятаевай.
21.00. Ціхі дом.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.25. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
22.55. На сесіі ВС Расіі.
23.25. Ціхі дом (працяг).

ПЯТНІЦА, 2 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Дзівосныя азёры».
9.00. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
9.20. «Падкідыш». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. Дарожная азбука.
17.00. «Што мацней?». «Страчаная галактыка». Мультфільмы.
17.15. «Мы спяваем казку». Дзіцячая музычная школа № 15 г. Мінска.
18.00. Дак. фільм.
18.40. Сістэма «Ньюс».
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. Прафсаюзы: праблемы, каментарыі, інтэрв'ю старшыні Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі У. І. Ганчарыка.
19.30. «Наша званне—народны». Харавы калектыў Палаца культуры ўпраўлення асветы.
20.00. Творчае аб'яднанне МЭТА. Чалавек. Народ. Нацыя.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.40. «Падкідыш». Маст. фільм.
22.55. На атрыманне Дзяржаўнай прэміі Беларусі. Г. Гарэлава. Кантата «У год сусветнага пажару».
23.35. НіКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Мудрасць беднай дзяўчыны». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.05. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
9.55. «Пра казла». Мультфільм.
10.10. ...Да 16 і старэйшым.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ад'ютант яго правасхадзіцельства». 4-я і 5-я серыі.
13.40. «Алё! Вас чую». Мультфільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
14.50. Бізнес-клас.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. Іграе А. Майкапар (клавесін).
16.15. «Індыйскі выбар расійскага барона». Дак. фільм.
17.00. Навіны.
17.25. «Персона». А. Сакураў.
17.55. «Матылёк». Мультфільм.
18.05. Чалавек і закон.
18.35. Фільм—дзецям. «Прыгоды Чорнага Прыгажуна». 12-я серыя.
19.00. Поле цудаў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм «Штаны».
22.05. «ВІД» прадстаўляе: «Свет Фабержэ».
22.15. Музагляд.
23.00. Навіны.
23.20. Аўта-шоў.
23.35. «Так!»
0.05. MTV.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. Студыя «Нотабене».
8.30. Вольны час.
8.45. М-трэст.
9.00. Ціхі дом.
10.55. «Віндзорскія свавольнікі» з антрактам у Выбаргу.
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. «Пра чорнага барона заканчэнне слова».
15.45. «Куды знікае песня...»
16.15. «Гісторыя адной паездкі». Частка 2-я.
16.45. Там-там навіны.
17.00. «Спунер». Маст. фільм. 1-я серыя.
17.50. «Давайце разбяромся».
18.05. Песні Алега Міцяева.
18.45. Крымінальныя паведамленні.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «К-2» прадстаўляе: «Абзац».
20.00. У свеце аўта- і мотаспорту.
20.30. «Назіральнік». Маст. фільм.
22.00. Весткі.
22.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
22.50. На сесіі ВС Расіі.
23.20. Вячэрні салон.

СУБОТА, 3 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Вайна і мір». Маст. фільм. 4-я серыя «П'ер Бязухаў».
10.20. «На цёплай зямлі». Кінанарыс.
10.30. Гамбіт. Шахматны клуб.
11.00. Тыдзень планеты.
11.15. Паказвае Гродна. Публіцыстычная праграма.
12.15. «Сівой даўніны покліч».
12.45. «Таму, хто выбраў шлях...» Адкрыццё помніка А. Міцкевічу ў Навагрудку.
14.15. Рэпартаж з навуковай канферэнцыі, прысвечанай 1000-годдзю праваслаўнай царквы на Беларусі.
15.30. «Па шчупаковаму загаду», «Аднойчы ў пустыні». Мультфільмы.
15.55. «Экспрэс «Надзея». Пра дабрачынную акцыю амерыканскай арганізацыі «Сіці Хоўп Інтэрнэшнл».
16.55. Футбол. «Беларусь» (Мінск) — «Дынама» (Брэст).
18.50. «Хай не пакіне нас Гасподзь! Святкаванне ў Полацку 1000-годдзя праваслаўнай царквы на Беларусі.
19.20. Карагод. Музычна-забаўляльная праграма з удзелам дзіцячых калектываў мастацкай самадзейнасці.
19.55. Кінанарыс.
20.05. Працістаянне. Злачынства магло і не быць.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.35. «Сінема» прадстаўляе: маст. фільм «Оскар» (Францыя).
22.55. Жыццё з песняй, жыццё ў мастацтве. Сямейны ансамбль Сакаловых з Ашмян.
23.20. Футбол-92. Вынікі тура.
23.35. НіКа.

Канал «Астанкіна»

6.00. Навіны.
6.20. Ранішняя гімнастыка.
6.30. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
7.30. У свеце матораў.
8.00. «Першая скрыпка». Мультфільм.
8.20. «Марафон-15»—малышам.
8.45. Эльдарада.
9.15. Па той бок рампы. З усмешкай.
9.35. Інстытут чалавека.
10.05. Увага: Х Маладзёжны.
10.25. Музычны кіёск.
10.55. Стыль.
11.25. Вяртанне.
12.20. «ВІД» прадстаўляе: «Справа».
12.50. Дак. фільм «Калыма. Гісторыя аднаго трэста». Фільм 1-ы.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Маст. фільм «Светлы шлях».
16.35. Чырвоны квадрат.
17.15. Тэатр+ТБ.
18.20. «Паездка ў Вісбадэн». Маст. фільм.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Брэйн рынг...
21.30. Анталогія гумару. Гукаімітатар Ю. Грыгор'еў.
22.10. Да і пасля поўначы. У перапынку **(23.00)** — Навіны.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Дарога да храма. «Дух, душа, цела».
7.55. Фестываль інваліднага спорту «Вараб'ёвы горы».
8.20. Калі вам за...
8.50. Рэтра-шлягер.
9.15. Сергій Раданежскі. Фільм 2-гі «Школа прападобнага Сергія».
10.00. Відэаканал «Плюс адзінаццаць».
12.00. Зігзаг удачы.
12.15. Пілігрым.
13.00. Весткі.
13.20. «І тады я сказаў «не». Маст. фільм.
14.35. Паўднёвая Карэя. З мінулага ў будучае.
15.15. «Будзем весяліцца, пакуль мы маладыя» Ю. М. Лотман.
15.55. Футбол без граніц.
16.50. Кантрасты.
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. Партрэт кампазітара Вячаслава Арцёмава.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Вуснамі дзіцяці.
20.00. Залатая шпора.
20.30. «Поезд у Галівуд». Маст. фільм (Польшча).
22.00. Весткі.
22.20. Асарці.
22.50. Праграма «А».
23.20. Ад лібітум.
23.50. «Паглядзі». Інфармацыйна-забаўляльная праграма (Францыя). Выпуск 3-ці.

НЯДЗЕЛЯ, 4 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Парады ўрача.
9.00. «На зыходзе лета». Маст. фільм.
10.10. Урокі здароўя.
10.35. А. Петрашкевіч. «Прарок для Айчыны». Тэлеспектакль.
12.55. Тэлебом.
13.50. «Кароль і дыня». Мультфільм.
14.05. Кінаэкран-92.
15.25. «Суперкніга». Мультфільм.
16.00. «Хай не пакіне нас Гасподзь!» Святкаванне ў Полацку 1000-годдзя праваслаўнай царквы на Беларусі.
16.30. Шанц. Шоў-гульня.
17.15. Запрашаем на вячоркі.
18.25. Хакей. «Дынама» (Мінск) — «Сокал-Эскулап» (Кіеў). У перапынку **(19.55)** — Панарама.
20.50. Калыханка.
21.10. «Каскад». Кантакт. Інфармацыя. Рэклама.
21.20. «Сінема» прадстаўляе: маст. фільм «Сёння жыць — памерці заўтра» (Японія).
22.55. Студыя «Тэлесябрына». «Пепсі-ТОП-20». Перадача 3-я.

Канал «Астанкіна»

6.00. Гадзіна сілы духу.
7.00. Тыраж «Спортлато».
7.15. «Кошчын дом». Мультфільм.
7.30. Канцэрт Дзяржаўнага ансамбля танца «Марый Эл».
8.00. Раным-рана.
8.30. Цыркавая праграма.
9.30. Ранішняя зорка.
10.20. Пад знакам «пі».
11.10. Тэатральныя сустрэчы. «Ёсць парыжскае жыццё».
12.10. Новае пакаленне выбірае.
13.00. «Метамарфозы жывапісу». 11-я і 12-я серыі.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. «Дыялог у прамым эфіры».
15.00. Клуб падарожнікаў.
15.50. Маленькі канцэрт.
16.00. Панарама.
16.40. Тэлелоцыя.
16.55. Уолт Дысней прадстаўляе...
17.45. Навіны.
18.00. Футбол. ЦСКА—«Спартак».
19.00. «Зорныя войны» (ЗША). Маст. фільм.
21.00. Вынікі.
21.45. Спартыўны уік-энд.
22.00. Матадор.
23.00. Навіны.
23.25. Відэадром.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Фальклор. «Невядомыя культуры».
7.50. «Што год будучы нам рыхтуе?» Да Дня настаўніка.
8.20. Вольны час. «ТБ-атэлье».
8.35. Хочаце — верце...
9.05. Маскі-шоу.
9.35. Фільм «Для вас, дзяўчаняты і хлапчаняты» (Галандыя).
9.45. Сялянскае пытанне.
10.15 «Прыгода ў каралеўстве». Мультфільм. 6-я серыя.
10.45. Аты-баты...
11.15. Тэлегульня «Лога».
11.45. «Дом сяброў». Сустрэча з кампазітарам Н. Івановай.
12.15. «Навальніца 1812 года». Фільм 7-ы.
12.45. «Дараэман». Мультфільм (Японія). 4-я серыя.
13.00. Весткі.
13.20. На спектаклі «Серса». А. Васільева.
14.40. ХХ стагоддзе ў кадры і за кадрам. А. А. Ханжонкаў. Частка 2-я.
15.40. Непазнаны Сусвет.
16.25. У свеце жывёл.
17.25. Шарман-шоў.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Клуб «Жоўтая падводная лодка».
20.00. Фестываль класічных фільмаў Галівуда. «Талса».
21.35. «Балада пра спевака». Мультфільм для дарослых.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.30. «Незабыўныя дні». Аб гастролях Вялікага тэатра.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ
СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Канкурэнтаздольнасць і сацыяльная стабільнасць». Выступленне С. Шушкевіча на міжнародным кангрэсе ў Германіі.

Пастанова Савета Міністраў РБ «Аб мерапрыемствах у сувязі з Днём пажылых людзей», іншыя афіцыяльныя паведамленні.

Грымасы рынку. **«Хто разумнейшы за курыцу?»** Доля нацыянальнага даходу, які пераразмяркоўваецца праз дзяржбюджэт, скарацілася. Што ж робяць са сваім прыбыткам працоўныя калектывы?

Ідзе падпіска. **«Тайна за сямю пячаткамі, ці Галаваломка для падпісчыка».**

«Мовы-браты». Слова чытачоў па праблеме выкарыстання рускай мовы ў Рэспубліцы Беларусь.

За кулісамі палітыкі. **«Я яму сказаў: Ягор, ты павінен...»**

Праграма тэлебачання.
Месячны каляндар на кастрычнік.

Узровень радыяцыйнага гамафону.

НА ДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца малавоблачнае надвор'е без ападкаў. Тэмпература паветра ў Віцебску, Магілёве — 14—16, Гомелі і Мінску — 15—17, Гродна — 16—18, Брэсце — 17—19 градусаў цяпла. У наступныя двое сутак пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ўначы 26 верасня 4—6 градусаў цяпла, па ўсходу рэспублікі замаразкі ад 0 да 2 градусаў марозу, удзень—14—19 градусаў цяпла; 27 верасня ўначы 4—9, удзень — 16—21 градус цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

Рабочая група Савета кіраўнікоў дзяржаў і Савета кіраўнікоў урадаў СНД выказвае глыбокае спачуванне пастаяннаму прадстаўніку Рэспублікі Малдова Дзмітрыю Іванавічу Мунцяну ў сувязі з напаткаўшым яго горам—смерцю БАЦЬКІ.

Адміністрацыя і прафсаюзны камітэт аб'яднання «Слуцксельбуд» смуткуюць з прычыны смерці Аляксандра Фаміча МІСЮЧЭНКІ і выказваюць глыбокае спачуванне яго сям'і.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

26 верасня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Вайна і мір». Маст. фільм. 2-я серыя «Наташа Растова».
10.20. Творчае аб'яднанне МЭТА. «Шануйце Беларусь!» Нашы суайчыннікі з ЗША.
11.00. Тыдзень планеты.
11.15. «Бярэсце». Літаратурна-мастацкая праграма.
12.15. Помнікі расказваюць. «У ніжнім парку Петрадварца».
12.25. 20 мінут рэдактара.
12.45. Тэлевізійны экалагічны веснік. Гутарка са старшынёй Дзяржкамітэта Беларусі па экалогіі А. М. Дарафеевым.
13.05. «Дах». Нататкі з творчай майстэрні «Кола».
13.35. Гаворым па-беларуску.
14.00. «Святарны Віцебск». Мастацка-публіцыстычная праграма.
15.20. Сем колераў радасці.
15.55. Футбол. «Тарпеда» (Мінск) —«Дынама» (Мінск).
17.50. «Дзе яно, каралеўства Лябедзія?» Дак. фільм.
18.40. Д. Шастаковіч. 14-я сімфонія. Выконвае Дзяржаўны камерны аркестр Беларусі.
19.40. Бізнес-клуб «Партнёр». Дабрачынны тэлеаўкцыён у Оршы.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.35. «Сінема» прадстаўляе: фільм «Мужчына і жанчына» (Францыя).
23.00. НіКа.
23.15. Футбол. «Хімік» (Гродна) —«КІМ» (Віцебск).
0.05. Футбол-92. Вынікі тура.

Канал «Астанкіна»

6.00. Навіны.
6.20. Ранішняя гімнастыка.
6.30. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
7.30. Спорт-шанц.
8.00. «Марафон-15»— малышам.
8.25. НЛА: неаб'яўлены візіт.
8.55. Радыё «Труба».
9.25. Медыцына для цябе.
10.05. Экалагічная хроніка.
10.20. Лёгкая атлетыка. Кубак свету.
11.15. Хранікальна-дакументальны фільм «Нам і нашчадкам».
12.20. «Шчыт і меч Расіі». Канцэрт, прысвечаны 60-годдзю Расійскай пракуратуры.
13.10. «Легенда Боінга». Фільм 2-гі «Урокі боінга».
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Крэшчэнда.
14.40. У свеце жывёл.
15.40. Чырвоны квадрат.
16.20. «Яноты». Мультфільм (Канада).
16.45. Маст. фільм «Ваўчаня сярод людзей».
18.05. Футбол. «Спартак» (Масква)—«Дынама» (Масква).
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. «КВЗ-92». Міжнародная сустрэча зборнай каманды КВЗ СНД і зборнай універсітэтаў Ізраіля.
22.35. Еўропа плюс. У перапынку **(23.00)**—Навіны.
23.50. Начны канал. «Снабачанне».

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Дарога да храма. «Міране».
7.40. Тэма з варыяцыямі. «Дом сяброў».
8.00. Свет спорту вачамі фірмы «Жылет».
8.30. Праграма «03».
9.00. Рэтра. Клаўдзія Шульжэнка.
9.30. Сергій Раданежскі. Фільм 1-ы. «Жывапачатковая Тройца».
10.00. «Плюс адзінаццаць».
11.15. Як жыць будзем?
12.00. Пілігрым.
13.00. Весткі.
13.20. «Казка, расказаная ноччу». Маст. фільм.
14.35. «Бурда модэн» прапануе...
15.05. Сам сабе рэжысёр.
15.35. Расія і свет.
16.05. «Давай пожмем друг другу руки...» Н. Нікіцкі.
17.25. Мастацтва адлюстравання. Фестываль маскоўскіх галерэй.
17.55. Парламенцкі веснік.
18.10. На спектаклі Тэатра сатыры «Маладосць Людовіка XIV» па п'есе А. Дзюма.
19.00. Весткі.
19.25. Свята кожны дзень.
19.35. Музычная вёска.
20.10. «Кінгсайз». Маст. фільм.
22.00. Весткі.
22.20. Канцэрт групы «Йоту Індзі» (Аўстралія) на фестывалі «Рок-самер-92».

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63850.
Зак. № 193.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

ТУРЫСТУ

Палатка з паветраным падагрэвам

НАДЫШЛА ВОСЕНЬ... Заўзятыя турысты рыхтуюцца да восеньскіх, а потым і зімовых паходаў. Надвор'е цяпер не тое, што ноччу, але і днём— халаднаватае. Нават і парусінавая палатка не выручае, калі няма цёплага адзення.

Між іншым, ёсць даволі надзейны спосаб добра абагрэць палатку. І паветра ў ёй будзе чыстае. Нават калі на вуліцы ніжэй нуля градусаў, а на зямлі — замаразкі.

Метрах у пяці ад палаткі распальваецца касцёр, а праз яго працягваецца дзюралевы паветраправод дыяметрам прыкладна 5 сантыметраў проста ва ўнутр палаткі.

Паветраправод разборны. Ён складаецца з 5—6 адрэзкаў прыкладна метровай даўжыні, абгорнутых у месцах злучэння любым негаручым матэрыялам. Тая частка, якая праходзіць праз касцёр, абгортваецца тонкаслойным азбестам. Адзін канец паветраправода выступае за межы кастра на такую адлегласць, каб у яго ішло толькі свежае вонкавае паветра і не трапляў дым ад кастра. Другі канец паветраправода ўводзіцца ў палатку па магчымасці вышэй — на метр-паўтара, калі дазваляе вышыня палаткі. Усё залежыць ад канкрэтных умоў — аб'ёму палаткі, даўжыні і дыяметра труб і г. д.

Як жа дзейнічае такая сістэма ацяплення? Паветра, якое паступае ў трубу, праходзіць праз кастровы ўчастак, награваецца і далей па трубе ідзе ў палатку —за кошт розніцы тэмператур і вышынь канцоў труб. Як звычайная цяга ў коміне... Проста і лёгка. Чым больш нахіл трубы, тым больш актыўны ў ёй рух цёплага паветра. Хуткасць награвання, натуральна, залежыць ад вонкавай тэмпературы паветра. Калі ў палатцы стане занадта цёпла, можна зменшыць агонь у кастры або трубу нейкім чынам перасунуць убок — дубцом, галінкай, нейкім стрыжнем. А можна проста заткнуць чым-небудзь уведзены ў палатку канец трубы.

Вага ўсіх частак трубаправода разам з лістом азбеста—не больш чым паўтара кілаграма.

І яшчэ. Такі спосаб саграваня можна выкарыстоўваць не толькі турыстам. Ён прыдатны таксама дачнікам-агароднікам для ацяплення цяпліц і парнікоў.

ЗРАБІ САМ

Столік для гасцінай

Гэты невялікі універсальны столік можна зрабіць з дзвюх драўнінна-стружкавых пліт, фанераваных каштоўнымі пародамі. Ножкі—ад кухонных табурэтак або тэлевізійныя. Для іх мацавання зрабіце рэзьбавыя гнёзды, якія мацуюцца да стала шурупамі. Столік зручны тым, што ніжняй яго панелі можна надаваць розныя становішчы. Стол хутка збіраецца і разбіраецца, і гэта асабліва важна ў малагабарытнай кватэры.

ХАТНІЯ НАРЫХТОЎКІ

Нечаканы часнок

Цудоўныя гастранамічныя і лячэбныя ўласцівасці часнаку агульнавядомыя. Толькі вось бяда: не ўсе ўжываюць яго ў свежым выглядзе з-за характэрнага паху. Але часнок можна замарынаваць, засаліць.

Марынаваны часнок. Спачатку падрыхтуйце марынадную заліўку. У эмаліраваную каструлю наліце 200 г 9-працэнтнага воцату, 200 г вады. Дабаўце 20 г солі, 50 г цукру, 4 гарошыны чорнага перцу, 3 лаўровыя лісты, 2 чайныя лыжкі хмелі-сунелі. Нагрэйце да закіпання, тут жа здыміце і астудзіце.

Галоўкі часнаку разбярыце на асобныя зубочкі і ачысціце іх. Адзін кілаграм падрыхтаванага такім чынам часнаку перанясіце ў друшляк і, апарыўшы часнок гатаванай салёнай вадой (50 г солі на 0,5 л вады), хутка астудзіце, апусціўшы друшляк на паўмінуты ў таз з халоднай вадой.

Падрыхтаваны часнок пакладзіце ў слоік і заліце марынадам. Слоік пакрыйце лістом шчыльнай паперы, абвяжыце шпагатам і захоўвайце пры тэмпературы 15—22 °С.

Маласольны часнок. Падрыхтуйце расол (80 г солі на 1 л цёплай вады). Часнок падрыхтуйце так, як і ў папярэднім выпадку, толькі не трэба апарваць яго кіпенем.

У трохлітровы слоік пакладзіце зяленіва для засолкі: некалькі лісцікаў чорных парэчак, вішні, кропу, ліст хрэну. Затым сюды ж пакладзіце 1 кг падрыхтаванага часнаку і заліце расолам — ён павінен пакрываць часнок поўнасцю.

Слоік закрыць двайным слоем марлі, абвязаць шпагатам і пакінуць пры тэмпературы 15—22 градусы. Праз 4—5 дзён маласольны часнок будзе гатовы.

Памятка

У мінулым выпуску расказвалася аб нарыхтоўцы яблык. Для тых, хто выкарыстоўвае нашы парады, нагадаем, што:

*** Для таго, каб сушаныя яблыкі былі светлымі, перад сушкай нарэзаныя кавалачкі пакласці на 2—3 хвіліны ў падсоленую ваду.**

*** Яблыкі, сарваныя з сонечнага боку, утрымліваюць больш вітамінаў, чым з ценявога.**

*** Калі ад работы на кухні рукі пацямнелі, пратрыце скуру яблычнай скуркай.**

*** Каб печаныя яблыкі не патрэскаліся і не прыгарэлі, іх трэба перад выпечкай накалоць у некалькіх месцах, а ў патэльню наліць крыху вады.**

*** Яблыкі кіслых сартоў не трымайце ў духоўцы доўга — яны ператворацца ў кашу. Салодкія яблыкі лепш захоўваюць форму.**

*** Зморшчаныя яблыкі набываюць больш свежы выгляд, калі іх пакласці на некалькі гадзін у халодную ваду.**

Чысцім, мыем...

◆ Пафарбаваныя маслянай фарбай дзверы і аконныя рамы добра мыць вадой, у якой варылася абабраная бульба.

◆ Аконнае шкло будзе менш забруджвацца, калі пасля мыцця працерці яго растворам з вады (30 г), гліцэрыны (70 г) і нашатырнага спірту (4—5 кропель).

◆ На аконнае шкло і рамы, памытыя з дабаўленнем воцату, мухі садзяцца вельмі рэдка.

◆ Плямы ад вады з паліраванай мэблі знікнуць, калі іх пасыпаць попелам ад цыгарэт, а затым працерці коркам, абпаленым на адкрытым агні.

◆ Плеценую мэблю трэба мыць мыльнай пенай, затым спаласнуць і прасушыць. Пацямнелыя месцы працерці растворам перакісу вадароду.

◆ Мэблю са светлага дрэва можна асвяжыць, растапіўшы крыху белага стэарыну і дадаўшы да яго такую колькасць бензіну, каб атрымалася не вельмі густая сумесь. Астыўшую сумесь мяккай тканінай нанясіце на паверхню мэблі, а праз дзве-тры гадзіны адпаліруйце.

◆ Металічная аддзелка мэблі захавае бляск, калі пасля чысткі нанесці на яе слой бясколернага лаку.

Сённяшні выпуск «ХАТНЯЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫІ» падрыхтаваны па матэрыялах часопісаў «Наука и жизнь» і «Цветоводство», газет «Московская правда» і «Хозяин» (Масква), у ім выкарыстаны допісы, дасланыя чытачамі «Звязды», а таксама парады супрацоўнікаў рэдакцыі.

Запрашаем нашых чытачоў да далейшага актыўнага ўдзелу ў падрыхтоўцы чарговых выпускаў «Хатняй энцыклапедыі».